

De første brannmenn vigiles, deres organisering og utførelse av brannbekjempning i keisertidens Roma og Ostia.

Lisa Aurdal Lyngstad

Arkeologi
60 studiepoeng

Institutt for arkeologi, konservering og historie
Det humanistiske fakultetet
Vår 2023

Sammendrag

Denne oppgaven argumenterer for at brannstasjonene *excubitorium* fra *Trastevere*, Roma og *castra Vigilum* i Ostia sine byggefaser avslører viktige prioriteringer, ikke bare av disse stasjonene, men også *vigiles* som organisasjon. Den hevder at *vigiles* fungerte som agenter for religiøs og politisk kommunikasjon mellom keiseren og befolkningen, som uttrykk til imperialistisk fordel. Brannstasjonenes beliggenhet og utgravninger blir belyst. Oppgaven benytter politisk kultur, et rammeverk innen antropologisk teori. Deretter blir generell bakgrunnsinformasjon om *vigiles* satt i søkelys gitt den elementære betydningen og rollen de hadde for brannbekjempning i de to antikke byene, før det arkeologiske materiale undersøkes. Dette består av kronologisk gjennomgang av brannstasjonenes arkitektoniske konstruksjoner, samt studier av inventar og epigrafiske inskripsjoner. Ved å tilegne kunnskap om disse stasjonene, deres helligdommer og innskrifter, vil dette resultere i en bredere innsikt og forståelse av *vigiles* arbeidshverdag, deres kulturelle praksis og om administrativ tilstedeværelse.

Nøkkelord: Antikke Roma; Antikke Ostia; Excubitorium; Castrum; Vigiles; Politisk kultur; Arkitektoniske konstruksjoner; Dekor; Lararium; Augusteum; Epigrafiske inskripsjoner

Forord

Jeg vil takke min akademiske veileder Daniele Miano for alle de gode, hjelpsomme og konstruktive tilbakemeldingene han har gitt det siste året. Jeg vil takke Knut Ødegård for all veiledning i startfasen av dette prosjektet og for tilbakemeldingene jeg fikk på fremleggingen av det ene kapitlet presentert i ancient mediterranean research group. Takk til det norske institutt i Roma for oppholdet i høst og til Simon Malmberg for omvisning av brakken *castra Vigilum* i det antikke Ostia. Ønsker å takke studenter jeg møtte på instituttet i Roma og medstudenter her i Oslo for kaffe pauser og godt selskap, spesielt Ingeborg Møller Pedersen. Jeg takker også min familie for oppmuntring under denne prosessen.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	1
Forord	2
1. Introduksjon	1
1.1. Problemstilling	1
1.2. Plan og gjennomføring	3
2. Forskningshistorie	4
2.1. Brannstasjonenes beliggenheter og utgravninger	4
2.2. Sekundærforskning på brannstasjonene	6
3. Metode og teoretisk rammeverk	8
4. Materiale	10
5. Generelt om vigiles	12
5.1. Utviklingen av brannvesenet	12
5.2. Det administrative og finansieringen	13
5.3. Vanntilførsel i Roma og Ostia	15
5.4. Brannvernutstyr	16
5.5. Brannfare, private og offentlige bygninger i byene	18
6. Empiri	21
6.1. <i>Excubitorium</i> fra region XIV i Transtiberim Roma	21
6.2. Innrissede graffiti fra <i>excubitorium</i> region XIV og <i>sebaciaria</i>	33
6.3. Konklusjon <i>excubitorium</i>	38
6.4. <i>Castra Vigilum</i> region II insula V, Ostia	41
6.5. Inskripsjoner fra Castrum ostiense	50
6.6. Konklusjon <i>Castra Vigilum</i>	58
7. Konklusjon	62
8. Bibliografi	65

1. Introduksjon

I denne masteroppgaven skal keisertidens brannvesen, *vigiles*, fra Roma og Ostia undersøkes. Disse byene er forbundet ved elven Tiber som har utløp ved kystbyen Ostia. De antikke byene hadde en urban sivilisasjon der et stadig økende folketall medførte behov for innovativ utvikling og organisering. Romerriket var strukturert etter et sosialt hierarkisk system med keiseren som øverste leder, der vedtak av lover og regler gav kontroll og oversikt over ulike samfunnsfunksjoner. Keiser Augustus etablerte byens voktere *vigiles urbani*, et brannkorps bestående av frigitte, i år 6 e.kr. Disse nattevaktene fikk bedre vilkår med tiden og fra Septimius Severus regjeringstid var de organisert som en militær enhet. *Vigiles* som profesjon forble en operativ virksomhet i over 300 år. Dette er fortsatt det lengst bestående brannvesenet som har vært (Rainbird, 1986:147). Oppgaven avgrenses til denne tidsepoken, fra år 6 e.kr. til nærmere 400 e.kr.

1.1. Problemstilling

Hvordan ble *vigiles* dannet og organisert i keisertidens Roma og Ostia? Hva kan *excubitorium* fra Trastevere, Roma og *castra Vigilum* i Ostia avsløre om politisk innflytelse i *vigiles* daglige virke og kulturelle praksis?

Relevante underspørsmål vil være:

Hvilke ressurser, fasiliteter og brannvernstutstyr var brannvesenet utrustet med?

Hvordan ble religiøs praksis anvendt på de undersøkte stasjonene?

Hvilken betydning og rolle hadde *vigiles* for politisk og religiøs kommunikasjon mellom keiseren og folket til imperialistisk fordel?

For å kunne forstå etableringen av *vigiles* vil reguleringer av vedtak og lover gi grunnlag og informasjon om innføringen, men det er studier av de gjenværende brannstasjonene som vil belyse både fysiske konstruksjoner, inventar og benyttelse. Ved å undersøke innskrifter kan innskreven informasjon og symbolske framstillinger formidle kunnskap om *vigiles* arbeidshverdag, praksis og utførelse. Det blir satt søkelyset på hvilke hjelpemidler brannvesenet benyttet for å bekjempe branner, da dette var essensielt for å gjennomføre brannvernsarbeidet på en rask og effektiv måte. Det vil være nødvendig å studere brannstasjonenes helligdommer for å forstå religiøs bruk og formål. Ved å analysere symbolske uttrykksformer i dekorativ og religiøs sammenheng, kan politiske interesse og mål

avsløres. *Vigiles* interaktive samspill mellom befolkningen og keiseren, kunne gjennom de politiske symboler og religiøse seremonier fra stasjonene opprettet et automatisk bindeledd, der *vigiles* var agenter for imperialistiske interesser.

Utviklingen av *vigiles* og organiseringen av brannstasjonene var et behovsforebyggende tiltak for brannbekjempelse i den urbane bydannelsen. Grunnlaget for innføringen må ha medført bedre kontroll og system med et fordelt ansvar i de ulike bydelene. Rainbird (1976:302) fremlegger i sine studer kunnskap om 23 brannstasjoner under *vigiles* i keisertiden. I Roma var der 14 vakttårn, kalt *excubitoria*, og sju brakker, kalt *castra*. Dermed var det fordelt et *excubitorium* i hver region og et *castrum* i hver kohort. Det var også et *castrum* i Ostia og et i Portus (Suet. Claud. 25.2:51; Rainbird, 1986:148). For å kunne forstå avveiningen av hvor *vigiles* holdt til i keisertidens Romerike var Roma hovedstad og Ostia var Romas havneby. Ostia var et viktig import senter for Roma der det ble lagret varer i store varehus kalt *horrea*. Betydelige mengder korn ble eksportert fra havnebyen Alexandria i Egypt til lagring i Ostia, disse store korndepotene var med på å sikre Romas matforsyning (Karivieri, 2020:229). *Vigiles* stasjonert i Ostia måtte dermed beskytte kornforsyningen som skulle til Roma (Laird, 2015:56-57). Forskning fra villa Adriana i Tivoli har karakterisert et bygningskompleks til å være brakken til *vigiles* som tjenestegjorde i villaen. Dette er et mer omdiskutert standpunkt (Eramo, 2020:613).

Det er manglende bevis for at *vigiles* var utbredte i andre romerske byer, som eksempel er det ikke kunnskap om eller funnet noen brannstasjon i Pompeii. Hensikten og prioriteringen av keisertidens *vigiles* ser dermed ut til å være forbeholdt Roma, Ostia og Portus. Rainbird (1986:147) fremlegger to grunnleggende problemer de enkeltstående og spredte arkeologiske materialer om *vigiles* ikke kan besvare. Til eksempel at *castrum* i Ostia ikke kan gi konkrete opplysninger angående størrelsen til øvrige *castra* i Roma. Det er også manglende publiserte verk om *vigiles* virke. Fra 700-tallet f.kr. og frem til i dag har Roma vært kontinuerlig befolket. Ostia ble derimot infisert av malariamygg fra omliggende myrområder i løpet av middelalderen. Dette førte til kraftig befolkningsreduksjon i havnebyen og innenfor bymurene ble det ubeboelig og helt forlatt (Meiggs, 1973:101). Det antikke Ostia har fra et arkeologisk perspektiv bevart store deler av bystrukturen, bygninger, ruiner og inventar. Selv om det er gjenværende bygninger fra Romas keisertiden, har bybebyggelsen stadig vært i endring. Dette har medført at antikke bygninger og ruiner har blitt overbygd av nybygg i flere lag opp gjennom tidene.

1.2. Plan og gjennomføring

Jeg planlegger å starte forskningsprosessen ved å studere utgravningshistorikken til de to brannstasjonene *excubitorium* fra Trastevere og *Castra Vigilius* fra Ostia, samt deres beliggenheter. *Excubitorium* kommer til å bli presentert først, etterfulgt av *Castra Vigilius*, denne rekkefølgen vil følges angående disse brannstasjonene gjennom teksten. I den metodiske forskningen vil romlig metode benyttes for å kunne undersøke de to ulike brannstasjonenes struktur og eventuelle bruksområder. Videre skal antropologisk analyse anvendes med søkelys på politisk kultur. Dette vil være nyttig når *vigiles* som organisasjon skal studeres, både i den daglige praksis og som samfunnsfunksjon. Statlig regulering og struktur av *vigiles* ordinære virksomhet og religiøs praksis skal belyses ved å undersøke symbolske dimensjoner av brannstasjonenes helligdommer, deres dekorative utførelser, samt innskrifter bestående av markeringer og æres dedikasjoner. For tilegning av oversikt og kunnskap vil bakgrunnsinformasjon om *vigiles*, deres praktiske drift og påvirkende ytre faktorer i den urbane byutviklingen gjennomføres. Det arkeologiske materiale som hovedsakelig skal undersøkes er *excubitorium* fra Trastevere og *Castra Vigilius* fra Ostia sine arkitektoniske strukturer. Dette for å få elementær forståelse om brannstasjonene, *vigiles* som samfunnsorgan og hva disse fasilitetene betydde for befolkningene i de to byene. Epigrafisk materiale som omhandler *vigiles* fra brannstasjonene, vil være nødvendig å studere for å få god forståelse av deres virksomhet og forbindelse til den kulturelle samtiden. Dette vil bli diskutert underveis og avslutningsvis skal problemstillingen besvares, ved bruk av det arkeologiske materiale, forskningen og min egen forståelse av dette.

Målsetningen med masteroppgaven vil være å tilegne kunnskap om de to brannstasjonene, komme frem til hvordan det romerske brannvesenet *vigiles* fungerte, deres statlige organisering og drift. Videre vil en vesentlig del av oppgaven være å belyse og komme frem til hva de symbolske fremstillingene kan avsløre om *vigiles* i romersk kultur. Dette ved å forske på de gjenværende brannstasjonene både fysisk og funksjonelt. I tillegg til de epigrafiske skriftene, kan disse faktorene gi innsikt og forståelse om *vigiles* organisering og arbeidsområder.

2. Forskningshistorie

2.1. Brannstasjonenes beliggenheter og utgravninger

For å kunne forstå *vigiles* stasjonering og virksomhet i Roma og Ostia er det essensielt å studere det gjenværende arkeologiske og epigrafiske materiale. Forskningen har konstatert at *vigiles* var et brannkorps. Dette til tross for begrenset bevismateriale av brannstasjonene i Roma, samt at de utforskede stasjonene og epigrafiske dokumentasjoner er enkeltstående og gir bare tidsbegrenset informasjon. De få kjente brannstasjonene er et fundamentalt grunnlag for den kunnskapen som er i dag. Selv om funnmateriale ikke kan tidfeste hva som har foregått til enhver tid, kan det gi konkrete opplysninger om enkelte praktiske og sosiale anretninger som kan ha foregått ved stasjonene og de lokale områdene (Rainbird, 1986:147). Formålet med undersøkelsen vil være å studere de undersøkte brannstasjonenes plan, bruk og nytte. Først kreves en gjennomgang av den tidligste forskningen som danner grunnlag og primær informasjon om datidens brannvesen.

Excubitorium fra region XIV er lokalisert nord i Trastevere (Transtiberim), Roma på vestsiden av elven Tiber i elvekrumningen. Beliggenheten til bygningen er ved dagens gatehjørne, Via Della VII Coorte på sør-siden og Via di Monte Fiore på østsiden. Vaktårnets første utgravninger tok sted i 1865-1866, men den fullstendige undersøkelsen ble utført på et senere tidspunkt (Coarelli, 2019:351). Dette til tross for at komplekset bare er delvis utgravd (Rainbird, 1986:154). De første utgravningene ble foretatt av Giuseppe Gagliardi og Antonio Ciocci. Undersøkelsene ble fra 1867 administrert av paven og Pietro Ercole Visconti ledet utgravningene (Pellegrini, 1868:33). Mursteinstempel fra vaktårnet daterer komplekset til Hadrians keiserstyre, år 123 e.kr (Pellegrini, 1868:26). Det har blitt funnet 107 graffiti på veggene i vaktårnet, de fleste er datert til å være fra tiden 215-245 e.kr. (Rainbird, 1976:317). Rainbird (1986:147-148) uttaler at Baillie Reynolds publisering fra 1926 er den eneste fornuftige og illustrerende plantegning av utgravningene fra *excubitorium* i Trastevere. Reynolds (1926:44-45) mener en rekke inskripsjoner datert til perioden 205-210 viser at noe betydningsfullt hente under Severus og Caracallas styre både i Roma og Ostia, selv om det er uvisst akkurat hva. De fleste inskripsjonene fra denne tiden er dedikasjoner til ære for disse keiserne som konstaterer *vigiles* takknemlighet for godene de var tilgitt. Til tross for at vaktårnet var i god stand ved de første utgravningene med mye arkeologisk og epigrafisk materiale, ble komplekset ubeskyttet og dårlig ivaretatt i ettertid. Dette medførte blant annet at flere graffiti fra veggene og gjenstander ble forvitret og ødelagt, men mye av graffitien ble dokumentert (Molinari & Priester, 1999:523). I etterkant av utgravningene var vaktårnet

brukt til søppelfylling av nabolaget frem til 1966, da ble det bygget et tak over komplekset. Det ble utført vedlikehold i tiden frem til 1986 (*A guardhouse in Rome*).

Ostias første arkeologiske utgravninger startet fra 1802. Utgravningene ble utført av Petrini som gravde på spredde punkt fra de utvalgte og mest lovende områdene. Dette var administrert av paven (Meiggs, 1973:105). *Castra Vigilium* fra region II, insula V befinner seg nordøst i det antikke Ostia og øst for krumningen av elven Tiber. Gaten Via delle Palestera er lokalisert sør for brakken og Via della Fontona er på vestsiden. Bygningen ligger i en bakgate og ikke ved noen hovedvei som for eksempel Decumano Massimo. De første utgravningene av *castra Vigilium* ble påbegynt i 1888-1889 av Rodolfo Lanciani som undersøkte vestdelen av brakken (Bakker, 2007). Spredde punkt utgravning ble fortsatt anvendt, og ingen fullstendige utgravningsplaner ble ennå benyttet under undersøkelsene på dette tidspunktet (Meiggs, 1973:109). Det meste av kompleksets strukturer er datert til å være fra Hadrian sitt keiserstyre, mens alle dører, vinduer og et mindre antall murstein fra vestsiden av komplekset ble datert til Severus sin ledelse, boret gjennom med *feritoie* takvinduer (Lanciani, 1889:175). Lanciani (1888:206-207) påstod at *vigiles* på samme tid som at det utførte sine plikter som brannvesen også utførte arbeidsoppgaver som politi. Dette mener Rainbird (1986:147) er problematisk siden det ikke er noe publiserte verk som tar føre seg hva de gjorde i sitt arbeid, men at deres plikter og operasjoner med formål for brannvern er tydelige.

Den fullstendige utgravningen av *Castrum ostiense* ble fullført i 1911-1912 av Dante Vaglieri (Bakker, 2007). Undersøkelsene ble på denne tiden systematiserte med hensikt og mål om komplette utgravninger. Dette er en såkalt stratigrafisk utgravningsteknikk. Det ble iverksatt som følge av utgravningspolitikken Vaglieri innførte i 1907 (Meiggs, 1973:109). Vaglieri (1912:23) mener i likhet med Lanciani at komplekset kan dateres tilbake til slutten av det første århundre e.kr. Dette kommer fra identifiseringen av murstein med CIL XV-stempler da brakkens nordvestlige hjørne ble undersøkt. Disse var benyttet til dekkningen av kloakksystemet i via dei Vigili. Det ble utført utgravninger i *castra Vigilium* i Ostia, 1964. Dette av Fausto Zevi som undersøkte gårdsplassens vestre del ved utgravning i *Augusteum*. Funnene fra denne undersøkelsen resulterte blant annet til oppdagelsene av kompleksets eldste brakker og fragmenter dedikert til ære for Trajan og Hadrian, datert til Domitians styre, 81-96 e.kr. Undersøkelsene til Zevi konstaterte tre faser for transformasjon av brakkens *Augusteum* (Bakker, 2007). Det har blitt funnet 127 inskripsjoner og graffiti fra *Castrum ostiense*. De fleste av de ble funnet under utgravningene til Lanciani og Vaglieri (Solin, 2020:320). Øst for brakken er en bygning med portico gårdsplass Reg. II, Ins. XII (II,XII).

Dette komplekset ble utgravd i tiden 1938-1942. Bygningen har fellestrekk med brakkens plan, men det er uvisst hva bruksområder dette komplekset hadde (Regio II - Insula XII - Edificio a cortile porticato (II,XII)).

2.2. Sekundærforskning på brannstasjonene

Analyser foretatt i etterkant av brannstasjonenes tidligste utgravninger har resultert til bedre forståelse av de arkitektoniske konstruksjonene. Dette til tross for at det ikke finnes noe fullstendige verk, eller detaljert katalog om brakkene, *castra*, i relasjon med *vigiles*. Det er derimot bare forbindelser mellom ordet *excubitoria* i relasjon med *vigiles* i de regionale katalogene. Sekundære forskere har undersøkt kompleksenes murverk, de epigrafiske graffiti og inskripsjoner for å tidfeste byggefaser, eventuelt restaureringer. Mye av den senere dokumentasjonen kommer fra Rainbird (1986) og Sablayrolles (1996) forskning av bygningene (Discussion). Ved å gjennomgå og evaluere de sekundære forskernes arbeid, gir det grunnlag for bedre kunnskap og forståelse om de utforskede brannstasjonene.

John Rainbird fikk i fellesskap med Janet DeLaine bevilget økonomisk bistand i 1985-1986 til støtte for prosjektrapporten *Excubitorium*, februar 1986 (Iannaccone, 2018:98). I denne forbindelse er det sannsynlig at de undersøkte *excubitorium* i Trasteveres strukturer til forskningsarbeidet (Rainbird, 1986:156). Rainbird (1986:155-156) argumenterer for at region XIV Transtiberim som har identifisert et *excubitorium* og som også hadde et *castrum* i samme region, avklarer at alle de 14 regionene Augustus innførte hadde et *excubitorium* i hver, fra da *vigiles* ble innført. Dette med hensyn til at det var et stort behov for brannsløkkingsarbeid og dermed trengte *vigiles* bygninger der de kunne oppbevare utstyr og melde fra til. Sablayrolles (1996: 256) mener derimot at vaktårnets konstruksjoner ikke kan stratigrafisk datere komplekset. Dette siden det bare er to mursteinstempel datert til Hadrians styre. Disse kan ha vært brukt til tidligere privat bygg, eventuelt gjenbruk. Den eneste dateringen han angår som sikker, bortsett fra graffitien er restaureringen av beleggene til Severansk tid. Moninari & Priester (1999:523) argumenterer for at mye av de arkeologiske og epigrafiske funnene fra de første utgravningene har blitt dårlig oppbevart og ødelagt, medfører det til en feilaktig forståelse av kompleksets strukturer og tilgrensende bygninger. Dermed utforsket de kompleksets verk, både publiserte og ikke-publiserte, samt de skriftlige kilder, for å kunne studere og evaluere verkenes forbindelser. Serra (2018:2,9-16) forsket på den kronologiske utviklingen av vaktårnet relatert til *vigiles* aktiviteter og bruk av bygget, der hun blant annet hadde tilgang til Nicolás Sciarretta doktorgradsforskning som hadde undersøkt hele vaktårnet med laserskanner.

Rainbird (1986:160-164) foretok grundige observasjoner av arkitekturen og murverket til *Caserma ostiense* og studerte brakkens ulike bygningsfaser og omforminger, samt skisserte illustrerende rekonstruksjoner av de tre fasene han fremstilte. Første fase ble satt til 137 e.kr., da komplekset først ble ferdigstilt. Den andre fasen fra midten til senere i det andre århundre og den tredje fasen til Severus regjeringstid. De konstruksjoner som har blitt datert til brakkens andre byggefase er blant annet en rekke rom på vestsiden av gårdsplassen og installeringen av de to fontenene – vaske bassengene øst i gårdsplassen. I brakkens tredje fase tilhører noe av ombyggingsarbeidet hovedsakelig *Augusteum* (Deltenre, 2005). Sablayrolles (1996:296-303) utforsket også brakkens konstruksjoner, murverk og de hypotetiske fasenes rekonstruksjoner. Det Sablayrolles stiller seg kritisk til angående inndelingen av fasene Rainbird fremstiller, er at han ikke har foretatt muligheten for restaurering i tiden etter *vigiles* forlot brakken (Sablayrolles, 1996:292). Dermed fremstilte Sablyrolles en fjerde byggefase etter 250 e.kr., der de fleste forandringene som ble utført gjennom tid var endringer av rommenes passasjer (Deltenre, 2005). François-Dominique Deltenre (2005) observasjoner fra komplekset var forbeholdt *Augusteum*, der forsket han på plasseringen og utformingen i andre og tredje fase. Margaret Laird (2018:52) foretok grundige undersøkelser av brakkens *Augusteum*, hvor installasjonene av basenes ulike etapper ble utforsket, samt transformasjoner, typologi og kuratoriske valg.

De gjenværende brannstasjonene er vesentlig og bidrar med informasjon og forståelse om *vigiles* tilholdssted. Tiltros for at det ikke er mange gjenværende stasjoner, gir disse noe innsikt om hva som foregikk i *vigiles* virksomhet. Hvorvidt utforming og praksis foregikk på de øvrige stasjonene kan ikke bevises med sikkerhet, men at deres hensikt forbeholdt brannvern er det enighet blant forskerne om. Det må tas hensyn til ufullstendig utgravning og dårlig ivaretagelse av det arkeologiske materiale fra *excubitorium* i Trastevere. Dette medfører større avhengighet av de tidligste utgravningsregistreringer fra stedet. Det har ved *Castrum ostiense* blitt utført grundige utgravninger og forskning, siden det har blitt foretatt flere systematiske undersøkelser og dateringer til grunnlag for restaureringsfaser. De arkeologiske kilder og materiale vil bli studert og analysert grundig i empiri delen for å få et helhetsperspektiv av emnet.

3. Metode og teoretisk rammeverk

De metodene som skal anvendes for å besvare problemstillingen vil være kvalitativ-, romlig-, og komparativ- metode. Det skal benyttes kvalitativ metode for å samle inn arkeologisk faglige tekster og antikke kilder om *vigiles*, *castrum*, *excubitorium* og epigrafiske eksempler, dette for å studere brannvesenets organisatoriske arbeidsted og deres samfunnsrolle. Romlig metode vektlegger det å kunne forstå fysiske og sosiale strukturer i det definerte rom. Denne metoden vil bli brukt for å undersøke *excubitorium* fra Trastevere og *castra Vigilum* fra Ostia sine innvendige romlige strukturer, de arkitektoniske utformingene og brannstasjonenes sosiale funksjonalitet. Dette vil også være nyttig for å belyse og skille dekorative utførelser i rommene som fremstiller og symboliserer informasjon om *vigiles* virksomhet, eller religiøse og kulturelle benyttelser. Dekorene kan avsløre karakteristikk, likhetstrekk eller relasjoner i utførelse og stil (Gensheimer, 2018:38). Ved en kronologisk gjennomgang vil hendelsesforløp og bygningenes eventuelle faser struktureres, dette vil sammen med de epigrafiske innskriftene og dekoren danne grunnlag for stasjonenes praktiske benyttelse. Komparativ metode skal brukes til tross for at brannstasjonene er ulike, et vaktårn og en brakke. *Vigiles* benyttelse av bygningene og deres bruksområder kan likevel sammenlignes. Det vil gjennomføres en kompletterende diakron analyse, der studiene som omfatter *vigiles* skal belyses i et helhetlig perspektiv og den synkrone undersøkelsen vil gå i dybden på de valgte brannstasjonene, samt utvalgte innskrifter.

Markeringer, symboler og andre uttrykksformer som tilhørte brannstasjonene og deres helligdommer var direkte koblet opp mot politiske agenda, verdier og interesser. Jeg argumenterer dermed for at *vigiles* hadde en mellomfunksjon som agenter mellom keiseren og befolkningen, denne graderte posisjonen *vigiles* hadde kunne utspilles i religiøse aktiviteter eller seremonier på deres arbeidsplass. Dermed kunne *vigiles* rolle som agenter uttrykkes og kommuniseres i og mellom ulike samfunnsnivåer til fordel for det imperialistiske styret. Gitt den grunnleggende betydningen innføringen av *vigiles* og organiseringen av deres institusjon hadde for dagliglivet til befolkningen i keisertiden Roma og Ostia, vil denne oppgaven belyse de gjenværende brannstasjonene *excubitorium* fra Trastevere og *Castra Vigilium* fra Ostia, dette for å kunne avdekke den politiske kultur. Ved å undersøke brannstasjonenes arkitektoniske utførelser, kunstneriske uttrykk i billedlige dekorasjoner og innskrifter, kan dette gi informative opplysninger om betydningen bak deres utsmykninger, om *vigiles* daglige virke, samt administrativ og keiserlig tilstedeværelse (Gensheimer, 2018:37). Politisk kultur er et samfunns rammeverk bygget på essensielle verdier og holdninger bestående av regler,

normer, samt politisk og religiøs ideologi. Dette er en retning innen antropologi, studier av mennesker med et politisk fokus (Johnson, 2020:24). Ettersom *vigiles* ble innsatt som offentlig institusjon i de antikke byene som følge av en stadig urban byutvikling, vil disse studiene tilhøre den urbane antropologien (Gensheimer, 2019:38).

Keiseren og det politiske lederskapet styrte, påvirket og kontrollerte samfunnet i det romerske imperiet (Arena et al. 2022:6). I det hierarkiske systemet var politisk kultur synlig og tilstedeværende gjennom sosiale handlinger og ritualisert interaksjon mellom ulike samfunnslag, til eksempel kunne nok *vigiles* hatt samhandling bestående av kommandør og soldat relasjon, tribuner og pleber, eller patron klient forhold (Arena et al. 2022:10).

Framstilling av forhold mellom keiser og tradisjonelle guder kunne gjennom symbolske markeringer, ritualer og dedikasjoner representere keiseren med guddommelig makt i religiøs praksis. Med helligdommer og tempel i brannstasjonene kunne et tilstedeværende forhold mellom brannkorps og keiseren bli etablert, både i tradisjonell kultpraksis og i utøvelse av keiserkult (Price, 1984:24). Formelle vedtak og bestemmelse i prosedyrer som ble praktisert i symbolske og seremonielle handlinger og funksjoner, kan ikke kategoriseres i spesifikke handlingsmønstre eller prosedyrer. Dermed vil det være vanskelig å skille mellom hvilke bestemmelser som tilhører de ulike prosedyrene, til eksempel i seremoniell eller rituell praksis. Samtidig vil symboler, seremonier og ritualer ha ulike betydninger og formål, men tillatte seremonier og ritualer utgjorde en sterkere effekt og viktigere rolle i favør av statlig makt (Areana et al. 2022:8). Disse tradisjonelle utførelsene forente samfunnet, kunne gi fellesskap følelse gjennom seremonier og ritualer, men samtidig opprettholdt den politiske agenda.

Myndighetene med keiseren som øverste leder hadde autoritær makt over formelle lovgivninger *vigiles* som offentlig institusjon var underlagt. Det politiske systemet inkluderte også symbolske fremstillinger motivert av politisk makt representert i religiøse og kulturelle innlemmelse og markeringer. Ikke bare kontrollerte den imperialistiske styresmakten offentligheten, men de påvirket og formet alle samfunnets kulturelle emner, verdier og tankesett. Deres politiske agenda var klart synlig og symbolske innflytelse var dermed en del av befolkningenes verdier, holdning og mentalitet (Price, 1984:235; Arena et al. 2022:6). Diplomati og administrasjon var essensielle fundament for politisk kontroll og styresett (Price, 1984:234). Keiseren kunne i enhver kulturell og religiøs praksis blir representert med symbolsk og visuell tilstedeværelse i stasjonene. Disse representasjonene kunne også være påvirket av keiserens iverksettelse av stasjonenes utbedringer og privilegier gitt til *vigiles*,

samt deres gode lederegenskaper (Arena et al. 2022:6). Mens administrative spor etter tilstedeværelse vil nok være forbeholdt markerte innskrifter og som en del av dedikasjoner, der deres ledende rolle og stillinger var fremstilt og representert.

I det tradisjonelle religiøse system var antropomorfisme en del av trossystemet der menneskelige egenskaper ble overførte til deres guder og andre vesen. Den romerske befolkningen tilba ulike guder polyteisme, etter ønsker og behov. Til tross for den keiserlige kultens sterke bånd til de tradisjonelle gudene, var keiserens gudommelige viktighet minst like betydningsfull som de antikke romerske gudene. Dermed påvirket både det tradisjonelle religiøse og politiske system imperialistisk kultpraksis, til fordel for keiserens formål og intensjoner (Price, 1984:234). I religiøs tradisjon ble keisere plassert sentralt i helligdommer og templer, ved ofringer til guder fikk keiseren beskyttelse og ble hedret. Disse religiøse seremonier og ritualer fant sted ved forfedres religiøse høytider og ved festivaler (Price, 1984:235). Dermed var det interaksjon og samspill mellom tradisjonell religiøs kult og keiserkult i den imperialistiske tiden, med rom for både tradisjonelle guder og keiserdyrkelse. I hverdagen var det nok hovedsakelig tilbedelse til de spirituelle husåndene og de tradisjonelle gudene som ble utført, dette etter individuelle preferanser, behov av spesifikke ekspertiserområder og takknemlighet.

4. Materiale

Det arkeologiske materiale som hovedsakelig skal analyseres vil være de to bygningene *excubitorium* fra region XIV i Trastevere Roma, som tilhørte den syvende kohorten og *Castra Vigilium* reg. II, ins. V fra Ostia. Dette siden *excubitorium* i Trastevere er det eneste gjenværende vaktårnet og *Castrum Ostiense* er den eneste bevarte brakken fra de to byene. Disse byggenes gjenstående ruiner, deres arkitektoniske konstruksjon og strukturer skal studeres. Siden brannstasjonene er av ulike bygningstyper, et vaktårn og en brakke, vil de også være til forskjellig bruk, og kan ikke sammenlignes med hverandre. Det vil være nødvendig å studere byggenes funksjoner, bruk og praktiske anvendelser. Dette i lys av brannvesenets operative virksomhet og oppgaver. Begge bygningenes første ekskavasjoner var på 1800-tallet da det ennå var enklere utgravningsprosedyrer i det arkeologiske fagfeltet. Utgravningene utført på 1900-tallet bestod av mer systematiserte og fullstendige utgravninger. Der bevaring av ruiner ble bedre ivaretatt og dypere utgravningsnivåer ble foretatt for å studere byenes tidligere utviklingsløp (Meiggs, 1973:109).

Murbygningen *excubitorium* fra region XIV ble ikke ivaretatt etter oppdagelsen. Dette har ført til at monumentet er i dårlig forfatning nå (Moninari & Priester, 1999:523).

Bygningsstrukturen har form som et vanlig romersk privat hus, men bygningen var anvendelig til bruk som et *excubitorium*. Dette kommer nok av at bygget tidligere hadde vært privat og senere blitt anvendt av brannvesenet. Selv om de arkitektoniske utformingene ikke kan si så mye om bruken av bygget, har funnene av de 107 graffitiene fra tiden 215-245 e.kr. bidratt til å karakterisere bygningen til å være et *excubitorium*. I tillegg til mulige opplysninger av når *vigiles* overtok bygget. En graffiti 6, 3010 omtaler stedets beskyttende spirituelle ånd, *genius excubitori*, understøtter og identifiserer bygningen som et *excubitorium*. Det ble bygd eller gjenoppbygd et *aedicula* som er en romersk helligdom og vegger ble pusset opp og dekoret rundt 215 e.kr. Sentralt i bygningen er en gårds plass med en fontene i sentrum og et *aedicula* plassert på sørsiden. Det er omliggende rom rundt gårds plassen og et bad sørøst for bygningen (Rainbird, 1976:215-219). Vaktårnets grunnplan ligger åtte meter under dagens bakke nivå og bygningen hadde minst fire etasjer (Visconti, 1867:11; A guardhouse in Rome).

Det ble funnet flere inskripsjoner fra brakken i Ostia, blant disse er CIL 14, 4381 og 4387 som refererer til *castra Ostiensia* (Rainbird, 1986:149). Disse to inskripsjonene er datert til tiden 207 e.kr. (Rainbird, 1976:196). Eiendommen til *Castra Vigilium* fra Ostia dekker et område på totalt 2760 m². Bygningen har en lengde på 69 m og en bredde på 40 m. Brakken består av en stor indre gårds plass med portico og mange rom rundt. Vest for denne gårds plassen er helligdommen kalt *Augusteum* plassert. I bakre del av *Augusteum* befinner det seg flere rom og vest for disse rommene er en smal gårds plass omkranset av flere rom. Det er tre vanntanker i bygningen og to latriner (Rainbird, 1976:321). I området gårds plassen og utenfor *Augusteum* ble det funnet tretten sokler, der flere ble funnet in situ. Disse var til ære for keiere og deres familiemedlemmer fra tiden andre og tredje århundre e.kr som *vigiles* hedret. Dette viser til imperialistisk kultpraksis og keiserdyrkelse blant brannkorpset i Ostia (Laird, 2015:52). Flere av lagerbygningene blant annet den største *horrea* i Ostia er plassert i nærheten og omliggende område til *Castra Vigilium*. Neptuns bad (II,IV,2), teateret (II,VII,2) og de fire små templene (II,VIII,2) er brakkenes nærmeste nabobygninger.

Det skal også analyseres eksempler fra det epigrafiske materialet, dette for å belyse *vigiles* rolle, virksomhet og kulturell praksis. For å få kunnskap og oversikt over inskripsjoner og graffiti fra de to brannstasjonene blir først trender og forekomster undersøkt av frekvent brukte og utvalgte ord. Det vil nok oppstå noen ulike trender og benyttelser av ordene siden

dette er fra ulike typer stasjoner. Etterfølgende blir et utvalg på om lag fem innskrifter fra hver stasjon undersøkt grundigere, disse vil være informative og ta opp ulike aspekter. Dette for å kunne tilegne seg et bredere perspektiv på hvem *vigiles* var og betydningen av hvordan politiske og religiøse utførelser ble praktisert. De antikke skriftene som skal tolkes kan opplyse og gi kunnskap om datidens samfunn, men trenger nødvendigvis ikke å fortelle hvorvidt og hvordan reglene eller normene faktisk ble praktisert.

5. Generelt om *vigiles*

5.1. Utviklingen av brannvesenet

Det fantes brannforetak allerede i det femte århundre f.kr som forbydde krematorium inne i de romerske byene (Cicero de leg 2.23.58, XII T.10.1; Robinson, 1992:91). Den tidligste formen for brannkontroll og polititjeneste ble utført av *tresviri nocturni*, også kalt *tresviri capitales*, som var offentlig eide slaver fra den republikanske tiden. De ble stasjonerte i grupper på tre, og om natten holdt de vakt ved porter og bymurer. Når det oppstod brann ble *tresviri nocturni* somregel tilkalt til slokningstjeneste, i enkelte tilfeller deltok aediler og plebeiere i slokningsarbeidet. *Tresviri nocturni* forsømte ofte sine brannvernsplikter og var dermed sjelden registrert i brannsløkningsarbeidet (Livy 39.14.10; Robinson, 1992:90). Det som tilnærmet kunne samsvare et nabolag i den republikanske perioden var *vicus*. Dette var gater omgitt av hus og boligkomplekser. Etter hvert ble allerede frigitte anskaffet til tjeneste som lokale embetsmenn *magistri vici* i de lokale *vicus*. De arrangerte årlige religiøse tilstelninger ved sidegatens altere *compita*, til deres åndelige beskyttere *lares* (Goodman, 2020:122-123). Egnatius Rufus var en aedile som i år 26 f.kr. organiserte og utviklet sitt eget brannvern bestående av egne slaver, samt innleide. De romerske innbyggerne valgte han til preator siden han hadde bekostet denne tjenesten, noe som var utenfor normen. Augustus og den fremstående eliten likte dårlig hans popularitet og bragder, men bare et par år senere ble aediles sitt administrative brannvernsansvar etablert (Paterculus 2.91.3:243; Dio 53.24.4-6:257; Robinson, 1992:90-91).

Dette da Augustus innførte brannsikkerhetstiltak i 22 f.kr. med innføringen av offentlige eide slaver. Aediles var en av de fire tidligere romersk magistrater som administrerte offentlige bygninger, veier og kornfordeling. Augustus bekostet gudestatuer *lares* og startet vedlikehold av nabolagsaltere *compita* i 12 f.kr. Etterfulgt ble nye endringer innført i 7 f.kr. der hver *vicus* fikk stauter kalt *lares Augusti*. Administrasjonsansvaret ble også overført til *magistri vici* som

fikk høyere status og privilegier, samt at de administrerte grupper av slavebrannmenn. Disse opererte på lik måte som tidligere republikanske *vicus* vannmenn. Denne tidligere formen for organisering viste seg å være utilstrekkelig etter to større branner i Roma (Suet. Aug. 7:131; Suet. Aug. 31.4:173; Dio 54.35.2:373; Dio, 55.8.6-7:403; Dio, 55.26.4:463; Goodman, 2020:123-124,140). Dette medførte at Augustus i 6 e.kr. innførte oppgradert organisering av sikkerhetstiltak og brannberedskap, administrert og overvåket av *praefectus vigilum*. Det ble opprettet en operativ styrke av frigitte kalt *vigiles* og Roma ble inndelt i 14 regioner. Augustus innførte sju kohorter av *vigiles* i byen og hver kohort hadde ansvar for to regioner nærliggende til hverandre (Dig. 1.15.3 pr., Paul de off praef. vig.; Suet., Aug. 25.2:159; Suet., Aug. 30.1:171; Dio 55.26.5:463; Dio 57.19.6:169; Croke 2005:128).

Regioninndelingen av kohortene var mest sannsynlig fordelt; der kohort I var bestående av Via Lata region VII og Circus Flaminius region IX, kohort II inneholdt Isis et Serapis region III og Esquiliae region V, kohort III inkluderte Templum Pacis region IV og Alta Semita region VI, kohort IV omfattet Pisina Publica region XII og Aventinus region XIII, kohort V inneholdt Porta Capena region I og Caelimontium region II, kohort VI var bestående av Forum Romanum region VIII og Palatium region X, kohort VII inkluderte Circus Maximus region XI og Trastriberim region XIV (Reynolds, 1926:56-62; Sablayrolles, 1996:249-250). Da kohortene i hovedstaden først ble etablert var det et anslått antall på om lag 500 menn i hver kohort. Dette antallet ble frem til år 205 e.kr. utvidet til omtrent 1000 menn i hver tropp (Dio 55.24.6:457; Tacitus 2.93:311-313; Herodian 3.13.4; Rainbird, 1976:105; Sablayrolles, 1996:329). I Ostia er det anslått å være 160 *vigiles* stasjonert under Domitian sitt styre på slutten av det første århundre og like mange stasjonert ved Portus. Det er estimert at størrelsen økte til det dobbelte under regjeringen til Septimius Severus i år 205 (Rainbird 1986:151; Sablayrolles, 1996:311; Laird, 2018:56-57).

5.2. Det administrative og finansieringen

De antikke romerske byene kunne gjennomgående slite med branner, flom og pest. De endringer, tiltak og reguleringer Augustus innførte for å profesjonalisere brann og politiberedskap, samt inndelingen av de administrative ansvarsområdene førte til bedre tilsyn og kontroll på hovedstadens sikkerhetsinteresser. Inndelingen av de nye regionene og nabolagene var et vesentlig grunnlag for dette systemet. Byprefekten *praefectus urbi* hadde som konsulere stedfortredere hovedansvar under keiserens styre på nærmest alle byens administrasjonsområder. De førte tilsyn over brannvesenet *vigiles*, politistyrkene *urban cohortes*, samt *curatories* som hadde kontroll på mat og vannforsyning, flom, veiene inn og ut

av byen og vedlikehold av bygninger (Lott, 2013:171; Seeck, 2019:113). Organiseringen av de syv kohortene av *vigiles* som ble innført i år 6 e.kr. var bestående av frigitte. De ble rekruttert og beordret av en offiser i hver kohort under administrativ ledelse av *praefectus vigilum*. Keiseren utnevnte menn av rytterrang til offiserstillingen. Kohortene ble økonomisk finansiert gjennom den romerske statskassen *aerarium* der det var en beskatning på to prosent av slavesalg (Dio 55.26.4-5:463; Dio 55.31.4:475; Rainbird, 1976:241; Robinson, 1992:91). Den årlige lønnen til *vigiles* var angitt å være 150 *denarii*, da brannkorpset først ble etablert. Det er antatt at dette økte til 300 *denarii* i året ved Trajans regjeringstid, 450 *denarii* da Severus regjerte og 675 *denarii* i året under Caracallas styre (Rainbird, 1976:240; Watson, 1985:98-99).

Senere var rekrutteringen fortsatt en majoritet av frigitte, men andre kunne også ansettes. Juniansk latin statsborgerskap ble gitt etter seks års utført tjeneste i brannkorpset, der dette ble redusert til tre års tjeneste på et senere tidspunkt. Selv om *vigiles* var trent og organisert med militær disiplin hadde de ikke militær status, men para-militær. Dette medførte likevel enkelte privilegier som en ordinær militær hadde (Suet. Aug. 25.2:159; Gaius 1.32b; Ulpian Reg. 3.1; Ulpian Reg. 3.5; Ulpianus 45 Dig. 37.13.1.1; Robinson, 1992:92). Den lønnen en latin *vigiles* hadde arbeidet for var ikke fullstendig i eget eie, siden dens patron hadde rett til brannmannens oppsparte midler ved hans død. Dermed kom ikke pengene hans familie til gode. En grådig patron kunne innkreve brannmannens penger med trussel før hans død. For en *vigiles* som hadde oppnådd juniansk latin statsborgerskap, betydde dette en viss grad av uavhengighet og frihet fra hans tidligere patron (Rainbird, 1976:226-227). Så lenge brannmannen tjenestegjorde i *vigiles* kunne han ikke ha vært kapabel til å ta vare på sin egen inntekt *peculium* fra patronens grådighet. Dette må ha forfulgt brannmennene så lenge de var i tjeneste (Rainbird, 1976:228). Det var en senator i *praefectus urbi* som hadde overordnet myndighet i saker som gjald lov og orden i et område som dekker 16 mil i radius. Dette tilsvarer en senator i hver kohort (Patterson, 2018:289).

I tillegg å overvåke og bekjempe branner i kohortene, håndterte også *vigiles* gjerningsmenn som brannstiftere, innbruddstyver, ranere og annen lavkriminalitet (Dig. 1.15.3.1 Paul de off praef. vig.; Patterson, 2018:289). Reynolds (1926:15-16) foreslo at *vigiles* hadde kapasitet til brann og politi -plikter. Siden de fleste hadde opphav fra den store slavebefolkningen. Rainbird (1976:187) stiller seg til dels kritisk til denne påstanden, ettersom *vigiles* behov for arbeidskraft når det gjelder brannbekjempelse og patruljering ikke blir diskutert. *Vigiles* kontrollerte også at beboerne hadde tilgjengelig vannforsyning i leilighetenes øverste etasjer

(Dig. 1.15.3.4, Paul de off praef. vig.; Favro, 1996:138). Nattevaktens prefekt kunne straffe de som hadde vært uforsiktig og startet branntilløp. De med romersk borgerskap kunne få advarsel og resterende kunne til og med få bank (Dig. 1.15.3.1, Paul de off praef. vig.; Dig. 1.15.4, Ulpianus de off praef. urbi; Robinson, 1992:164). *Praefectus urbi* var stedfortreder i keiserens fravær, noe som førte til gradvis økt ansvar og forpliktelser. Dette medførte at både *praefectus annonae* som holdt tilsyn med kornforsyningen og *praefectus vigilum* rapporterte direkte til *praefectus urbi* i senantikken. Status og rang til de regionale magistrater økte også gradvis fram mot senantikken. Det var mellom sju til 78 *vici* i hver region ifølge registrene til de senantikke katalogene, uten at dette stemmer konsekvent med arealet (Tac Ann. 6.11:173; Goodman, 2020:125).

5.3. Vanntilførsel i Roma og Ostia

Vann er den mest sentrale og avgjørende brannforekjempende ressursen. Dette var også det mest essensielle virkemiddelet *vigiles* i de romerske byene Roma og Ostia hadde tilgang til, ved brannsløkkingsoperasjoner (Rainbird, 1976:428). Den tidligste vanntilførselen i Roma og Ostia var fra elven Tiber, samt fra brønner som ble fylt av grunnvann og fra sisterner som ble oppfylt av reinvann. I keisertiden da *vigiles* var operative kom hovedsakelig vanntilførselen fra akveduktsystemene (Frontinus 4:339; Robinson, 1992:80). Rikelig mengder rent vann ble ledet fra fjellkilder gjennom akveduktene og til de romerske byene. Stort sett ble vannet fraktet gjennom underjordiske kanaler og akveduktene hadde flere sjakter hvor vannet ble ventilert med jevne mellomrom (Richardson, 1992:15). De strekningene der daler måtte krysses og i umiddelbar nærhet av hovedstaden var der derimot arkitektoniske steinarkader. Flere akvedukter ble i disse områdene også benyttet som broer (Yegül & Favro, 2019:20). I sjeldne tilfeller ble sifoner løsningen på hindringer i landskapet. Akveduktenes kanaler hadde en jevn svak synkende helning og vannet strømmet med gravitasjonen (Richardson, 1992:15). Vannet ble så oppbevart i reservoar eller sisterner, der kunne uønsket sediment sette seg. Videre ble vannet ledet til distribusjonstanker eller vanttårn *castellum aquae*, der ble vanntrykket regulert. Vanntilførselen ble fra disse regionale distribusjonsbyggene fordelt og fraktet gjennom blyrør, til forbrukerne (Yegül & Favro, 2019:161).

Augustus iverksatte tiltak der det ble innført militær prosedyre med patruljering og kontroll av de tilgjengelige vannkildene (Rainbird, 1976:428-429). Det ble som følge opprettet en vannkommisjon som organiserte og utviklet system for vannforsyning til formål som byens sikkerhet og helseforetak, i tillegg til ordinær distribusjon til fasilitetene. Et viktig sikkerhetstiltak var effektiv brannforebygging der vanntilførsel i alle de regionale og lokale

byområdene var essensielt og helt nødvendig (Dig. 43.21.4, Venonius 1 interd.; Frontinus 1:331; Frontinus 104:437; Robinson, 1992:82). I Roma opererte 247 vanntårn som distribuerte vann i nabolagene. (Frontinus 78:409; Yegül & Favro, 2019:161). Dermed kunne *vigiles* ved utrykning hente vann fra nærmeste fontene, lagringstank *lacus*, vannreservoar, *thermae*, elv eller fra nærmeste private etablering (Frontinus 88:417-419; Robinson, 1992:92-93). De fleste hjem og leiligheter i byene hadde ikke vanntilførsel fra akveduktene, så turen til de offentlige fontene og badene *thermae* var regelmessige gjøremål (Lott, 2018:273). Ostia hadde en akvedukt som er datert tilbake til Caligula sin regjeringstid, 37-41 e.kr., og akvedukten entret Ostia i sørøstlig område, regio V. (CIL 14.5309.9, Bruun, 2018:223; Regio V – Akvedukt).

5.4. Brannvernutstyr

Vigiles sin patruljering på natten var et sikkerhetstiltak for å oppdage brann så tidlig som mulig og for å hindre storbrann i bydelene (Dio 55.26.5:463; Rainbird, 1986:151), da folk sov og dermed var mindre oppmerksom. På dagtid var det politivirksomheten som patruljerte gatene av *cohortes urbanae* (Favro, 1996:271). Flere husholdninger brukte ild som kilde til lys og varme i mørket, som lamper og permanent tent åpen oven (Juvenal Sat. 3.197-202:182-183; Dig. 1.15.4, Ulpianus de off praef. urbi; Robinson, 1992: 92). Der *vigiles* oppdaget eller mistenkte brann ble utrykking straks iverksatt for å bekjempe brannen. *Cohortes vigilum* var utstyrt med støvler og basis redskaper som økser *securae*, *dolabrae* og bøtter *hamae* når de patruljerte i gatene. De som patruljerte hadde nok bare med seg utstyr de kunne bære rundt for hånd, så forsterkninger ble bare tilkalt om brannen skulle være ute av kontroll. Da hadde de med seg ytterligere utstyr og enkelte redskaper var kun egnet til forsterkning. Dette gjorde at det kunne utføres mer krevende brannsikkerhetsarbeid på stedet (Dig. 1.15.3.3, Paul de off praef. vig.; Petronius Sat.78; Rainbird, 1976:108).

Brannkorpset benyttet takkroker *uncini*, gripekroker *falces* og sigd for å kunne bryte seg inn i leiligheter og andre bygninger. For å slokke flammer ble det brukt eddik, koster *scopae* og våte svamper, samt stiger *scalae* for å nå høyder. Det ble benyttet våte matter *centones* for å kvele flammer. Mattene *formiones* var antagelig til nytte hvis folk måtte hoppe ut fra brennende bygninger (Juvenal Sat. 10.66:370; CIL 6, 3744; Dig. 33.7.12.18, Ulpianus libro 20 ad Sabinum; Petronius Sat. 78; Robinson 1992:94). Redningsaksjoner kunne utføres ved å bruke en renne eller stang som flere holdt stødig, det kunne benyttes en line, hopplaken eller en kurv som ble heist ned med en trinse (Dig. 33.7.12.18, Ulpianus libro 20 ad Sabinum; Rainbird, 1976:104). Vanntilgangen ledet av akveduktene og de lokale distribueringspunktene

innad i de regionale bydelene gjorde at både Roma og Ostia hadde rikelig tilgang på vann. Ved brann hentet *vigiles* vann fra nærmeste kilde, der ble det benyttet mann og bøttekraft. De fleste fra brannkorpset måtte delta i denne bølge-kjede prosessen for å frakte vann (Rainbird, 1976:121; Robinson, 1992:94).

Vigiles var også utstyrt med pumper *sifoni* (Dig. 33.7.12.18, Ulpianus libro 20 ad Sabinum; ILS 2172 (CIL 6, 2994):438; CIL 6, 3744). Pumpene var en ekstra ressurs og ble som regel bare benyttet ved behov for et høyere vanntrykk. Dette var enkeltstående pumper med solid stempel som gav trykkøkning på vannet. Vanntrykket var ustabil siden det ble pumpet for hånd, men dyktige brannslukkere kunne drive frem en kontinuerlig stråle ved jevne raske slag og pumpene manglet fleksible slanger (Vitruvius 10.7.1-4; Isidore, Etymologiae 20.6.9, Barney et al 2006:400-401; Rainbird, 1976:121). Selv om *vigiles* normalt brukte vann til å slokke branner kunne sand også benyttes der dette var tilgjengelig (Rainbird, 1976:175). For å hindre brannspredning var kohortene utstyrte med tre *ballistae* hver. *Ballistae* er en maskin som ble konstruert til å blant annet kaste sten. Dette var et brannverntiltak som ble benyttet til å rive ned bygningen og lage branngate for å verne omliggende bebyggelse mot spredning (Dig. 9.2.491, Ulpianus libro nono disp.; Dig. 43.24.7.4, Ulpianus 71 ad ed; Dig. 47.9.3.7, Ulpianus 56 ad ed; Robinson, 1992:94).

For signal og varslingsystem kunne *vigiles* som patruljerte gatene brakt med seg bjeller. Dette til å informere lokale innbyggere og det nærmeste *castrum* eller *excubitorium*. Signalhorn eller trompet *bucinae* kunne bli brukt til å varsle brannstasjonene i kohorten om branntilløp, for ekstern bistand og eventuelle hjelpebehov. Det ble for sikkerhetsskuld sendt to løpere for å informere om brannsituasjoner. Hornet kunne også være til nytte for å signalisere fra stasjonene imellom. Hver kohort ville hatt *vigiles* kalt *buciatores* på *castrum* og *excubitoria*. *Buciator* er en trompist som ga signaler fra stasjonene. (Petronius Sat.74; Rainbird, 1976:168-169).

Sablayrolles (1996:283-284) hevder at *vigiles* som hadde vakt og nattpatruljerte hovedsakelig benyttet *excubitoria* (ILS 2174 (CIL 6, 3010):338). Ettersom dette var hovedbasene hvor *vigiles* patruljerte og aktivt overvåket faste veiruter i kohortene og regionene fra. Patruljeringen var et tiltak for å hindre branntilløp i bydelene. Forstrekninger kunne tilkalles ved større branner og behov for mer mannskap. Da kunne *vigiles* som verken hadde vakt eller tilkalling møtes på kort varsel. Disse mener Sablayrolles (1996:283-284) var innlosjerte i *castra* hvor kohortens administrasjon og tekniske tjenester holdt til (ILS 2155 (CIL 14, 4381):430). Dermed var *castra* og *excubitoria* organisert til forskjellige formål i Roma og

brannmennene sirkulerte i vaktjeneste ordning. Det er derimot bare et *castrum* i Ostia og ingen *excubitorim*, i dette tilfelle kan brakken til eksempel ha flere funksjoner som nattevaktens aktiviteter, forbehold av alt utstyr og det administrative, samt opphold for *vigiles* som ikke hadde vakt (Sablayrolles, 1996:284). Innsettelsen av regionene medførte at de nye nabolagene og deres offiserer ble vesentlig for byens administrasjon og vedlikehold. De måtte hjelpe til å slokke branner og holdt tilsyn til de lokale vannfordelingspunktene (Lott, 2018:276).

5.5. Brannfare, private og offentlige bygninger i byene

De fleste innbyggerne i Roma og Ostia budde i leilighetskomplekser kalt *insulae*. Dette var boligblokker på flere etasjer som inneholdt mange enkeltleiligheter. *Insulae* boligkomplekser ble oppbygd av tre, lufttørket murstein eller av betong. Boligene hadde tynne vegger og leilighetene i de øvre etasjene var bestående av tre og gips. Dette var tett bebodde leilighetskomplekser og brannfaren var meget stor. Disse leilighetene var somregel ikke utstyrt med fasiliteter som kjøkken eller latrine (Juvenal Sat. 3.190-202:182-103; Vitr. 2.8:20; Aberech, 2019:4). Arealet i blokkene var godt utnyttet og hadde somregel mer enn to etasjer. Det var fellesareal for enkelte bekvemmeligheter på grunnivå og vann kunne ikke ledes til øvre etasjer (Dig. 1.15.3.4, Paul de off praef. vig.; Meiggs, 1973:239).

Det ble bygget *insulae* i hvert kvartal og de *insulae* bygningskonstruksjonene i Ostia reflekterte Romas bygningsstruktur (Meiggs, 1973:238). En vesentlig forskjell mellom Romas og Ostias *insulae* var at bygningsmetoden i Ostia var velkonstruert. Bygningsmassen i hvert fall i de første etasjene var solid og kraftigere bygget. Dette gjorde bygningene mer brannsikre i motsetning til de enklere konstruerte *insulae* bygningene i Roma, der brann og kollaps var en stadig risiko (Dig. 1.15.4, Ulpianus de off praef. urbi; Suet. Vesp. 8.5:303; Meiggs, 1973:250). Augustus innførte en byggegrense på 21 meter i Roma, Nero lovfestet også i innretningen og grensen ble satt til 18 meter under Trajan. De fleste *insulae* i Ostia ble konstruert etter at Trajans grense var satt. Dermed kunne blokkenes gjennomsnittlige høyde gitt fire etasjer eller en lavere blokk på fem etasjer (Strabo 5.3.7; Tac. Ann. 15.43:281-283; Epit. De Caes. 13.13; Meiggs, 1973:241).

Domus var forbeholdt den velstående eliten i begge byene og selve komplekse hadde utforming som en langlig eiendom, villa. Der den hovedsakelige forskjellen var at villaen dekket et større tomteareal og inkluderte en større ytre hage, mens *domus* bare inkluderte de indre gårdsplassene, mottaksrom, samt villaens selve rom og bygningsstrukturer (Storey,

2013:162). De private husene *domus* hadde somregel en etasje og i noen tilfeller to. De *domus* som hadde beliggenhet innenfor samme kvartal som andre bygninger hadde vegger inntil hverandre. *Domus* var solide konstruerte bygninger og kunne ha butikker i front med tilkomst fra gaten (Richardson, 1992:111-112). Det var somregel en del tilgjengelig vann i domus-kompleksene og ved brannslukning kunne *vigiles* nytte vann fra eiendommens fontene, systerne eller bassenget *piscina*. Den gjennomsnittlige størrelsen på *domus* i Roma ansees å være mellom 1000 - 2700 m². De største *domus* i Roma kunne være betydelig større enn i andre romerske byer, fordi de tilhørte den mest velstående eliten. Samtidig kunne de resterende og fleste *domus* fra Roma være betydelig mindre enn i andre romerske byer (Storey, 2013:163). I det fjerde århundre e.kr. ble alle regionale boliger i Roma registrert, det ble bokført om lag 46 000 *insulae* og 1790 *domus*. Utbyggingstrenden i Ostia følger Romas utviklingsløp, men behovet for *insulae* utbygging var større enn for *domus* (Homo, 1951:540,638; Meiggs, 1973:238).

Konstruksjons materialet til de offentlige bygningene kunne være bestående av *tufa* blokker som er en vulkansk myk steinart, *tavartine* som er solid sedimentær kalkstein, murstein, betong, eller mer luksuriøs marmor. Det ble brukt *tufa* til blant annet *domus*, *basilicas*, templer og bymurer som var store velkonstruerte komplekser. De *tufa* som ble brukt var *cappellaccio*, *Grotto Oscura* og *peperino*. Den brannsikre og solide *peperino* ble blant annet benyttet i brannmuren som sikret Forum Augustus fra omliggende nabolag (Yegül & Favro, 2019:127-129). Romerske offentlige fasiliteter som badene, noen templer og noen amfiteater hadde vanntilgang direkte fra akveduktsystemet (Yegül & Favro, 2019:112, 151).

Det er registrert 44 brannforekomster i keisertidens Roma som hovedsakelig opplyser hvilke offentlige bygninger i regionene som ble berørt av brannene. En brann kunne spre seg og utvikles til storbranner over flere regioner. Ut fra dette var det registrert hele 14 branner i *regio VIII*, ni i *regio IX* og åtte i *regio X*. Det ble angitt fire branner i *regio IV*, tre i *regio XI*, to i *regiones III*, *VI*, *XII* og *XIII*, samt en brann i *regiones V* og *VII* (Rainbird, 1976:349). Den store brannen under Nero i 64 e.kr. startet fra butikker *tabernea* til Circus Maximus. Brannen utviklet seg å *regio III* ble totalt nedbrent, store deler av *regio VII* ble ødelagt og *regio IV* ble delvis påvirket, men var mer intakt (Tac. Ann. 15.40:277; Rainbird, 1976:350). I år 80 e.kr under regjeringen til Titus var en rekke offentlige bygninger involvert i bybrann. Dette var blant annet "Serapis-tempelet, Isis-tempelet, Saepta, Neptun-tempelet, Agrippas bad, Pantheon, Diribitorium, Balbus-teatret, scenebygningen til Pompeys teater, Octavian-bygningene, templet til Jupiter Capitolinus og deres omliggende templer". Antallet private

bygninger som ble ødelagt i denne brannen er uvisst (Dio 66.24:309-311; Rainbird, 1976:350-351).

Det var også en stor bybrann under Antonius Pius sitt styre, da det ble registrert ødeleggelse av hele 340 leiegårder og boliger i Roma (H.A. Antonius Pius 9.1:123; Rainbird, 1976:350). Under styret til Commodus i år 192 e.kr. spredde brannen seg til palasset (Cass. Dio 73.24:121; Herodian 1.14.5; Patterson, 2018:286), i 217 e.kr. forårsaket et lynnedslag brann i Colosseum og i år 238 e.kr. førte oppstyr til bybrann. Det har blitt estimert å være rundt 100 tilfeller av daglige bybranner i Roma fra keisertiden, der de fleste var relativt små (Cass. Dio 79:25:397; Herodian 7.12.7; Robinson, 1992:93). I de tilfellene alvorlige branner brøt ut måtte *vigiles* få bistand til slokningsarbeidet fra befolkningen. Ved enkelte bybranner ville keiseren og deres familie fremheve sin involvering i enten brannsløkningsarbeidet, organisering av husrom til husløse som var rammet av brann og for gjenoppbygging. Nero ordnet med husly og hjelp til innbyggerne i etterkant av bybrannen i 64 e.kr. Til tross for dette var mange bygninger i dårlig forfatning og til forfall i flere år som følge av brannen. I tillegg til at det ble lovfestet strengere byggekrav, ble det vedtatt ordninger for bedre tilgjengelighet av vanntilgang distribuert til offentlige formål og brannvernustyr i lokalområdene. Commodus anmodet soldater og sivile om å hjelpe til å bringe vann for å slokke brannen i 192 e.kr. (Tac. Ann. 15.39:275; Suet. Vesp. 8.5:303; Tac. Ann. 15.43:281-283; Cass. Dio 73.24:121; Patterson, 2018:286).

Det har fra en stor fragmentert marmor inskripsjon av den religiøse kalender, *Fasti*, blitt registrert en brann i et nabolag *vicus* den 1. januar 115 e.kr i Ostia (*Fasti Ostienses*). Et stort antall hus ble ødelagt som følge av brannen, blant annet hage husene reg. III ins. IX, huset til Diana, reg. I ins. III og huset med de malte hvelvene, reg. III ins. V. (*Fasti Ostienses* (EDR121643); Meiggs, 1973:250). Det har blitt funnet bygninger i Ostia som viser tegn til husbrann. Grunnlaget til dette er at det har blitt funnet bygningsruiner der veggene har kollapset innover, ved jordskjelv derimot kolliderer som regel veggene utover. Til eksempel ble kvernenes hus (I, III, 1) på slutten av 200-tallet e.kr. rammet og ødelagt som følge av brann. Det kan også ha vært en bygning nord for Mithraeum av Meander (I, III, 5) som ble nedbrent (EARTHQUAKES, TSUNAMIS AND FIRES).

6. Empiri

6.1. *Excubitorium* fra region XIV i Transtiberim Roma

Jeg skal undersøke *excubitorium* fra region XIV, Trastevere med en kronologisk gjennomgang av bygningen. Ruinene fra komplekset er gode bevis for at det var en velfungerende brannstasjon. Det vil også være nødvendig å belyse detaljer og utsmykninger fra rommene. Dette er vesentlig for en bedre forståelse av byggets mulige datering og dets byggefaser, samt *vigiles* relasjon til religiøs og kulturell praksis. Det må tas hensyn til at kun et fåtall av rommene har blitt fullstendig utforsket og kan gjenkjennes. De gjenværende ruinene er ikke enkeltstående bevis i selv, men må analyseres i et helhetlig perspektiv. Mye av den dokumenterte informasjonen om *excubitorium* kommer fra Angelo Pellegrini publiserte rapporter. Enkelte deler av komplekset ble gravd ut uten noe tilstrekkelig registrering eller skisse. Disse stedene ble i etterkant av undersøkelsene dekket til og kan ikke observeres i dag (Pellegrini & Henzen, 1867; Pellegrini, 1868; Serra, 2018;7).

Grunnlaget for at komplekset har blitt identifisert til å tilhøre Hadrians styre er de to funnene av mursteinstempel datert til år 123 e.kr. (Pellegrini, 1868:26). Ved å studere kompleksets konstruksjoner skal jeg evaluere eventuelle byggefaser med hensyn til tidligere forskeres hypoteser. De hovedargumentene som jeg argumenterer for er at prioriteringen av *vigiles* kan reflektere de administrative avgjørelser som foregikk, dette i relevans til kompleksets renoveringsfaser. Det vesentlige da er at rommene til *excubitorium* hadde en praktisk og formålstjenlig basefunksjon for VII kohorts *vigiles* som gjenspeiler deres utviklingsløp. Utsmykningen med dens symbolikk kan gi en relevant forståelse av kohortens kulturelle identitet i deres daglige virke. Dermed vil jeg utfordre tidligere forskning ved å argumentere for at komplekset kan avsløre politiske uttrykksformer gjennom symboler, markeringer og dedikasjoner. Dette ved å fremvise *vigiles* rolle som kommunikator og mellomledd for politisk agenda, mellom statlig ledelse og folket.

Excubitorium hadde beliggenhet sentralt i sentrum av det åpne landskapet av *Transtiberim*, dette område var forbundet til regionens arbeidere og håndverkere (Sablayrolles, 1996:257). Regionen hadde underholdningsarenaer, samt flere parker og hager for den romerske befolkningen. På 300-tallet var det registrert 78 *aediculae* helligdommer, 2 *curatores* regionale embetsmenn, 43.335 *insulae*, 150 *domus*, 22 *horrea*, 180 *lacos* fontener, 86 *balneae* bad og 244 *pistrina* bakeri. (Curiosum - Notitia:564). Sablayrolles (1996:257) argumenterer for beliggenheten av *excubitorium* som en gunstig og sentral plassering for effektiv varsling og uttrykking i det utsatte sentrumsområde. Kohortens *castrum* med ukjent plassering mener

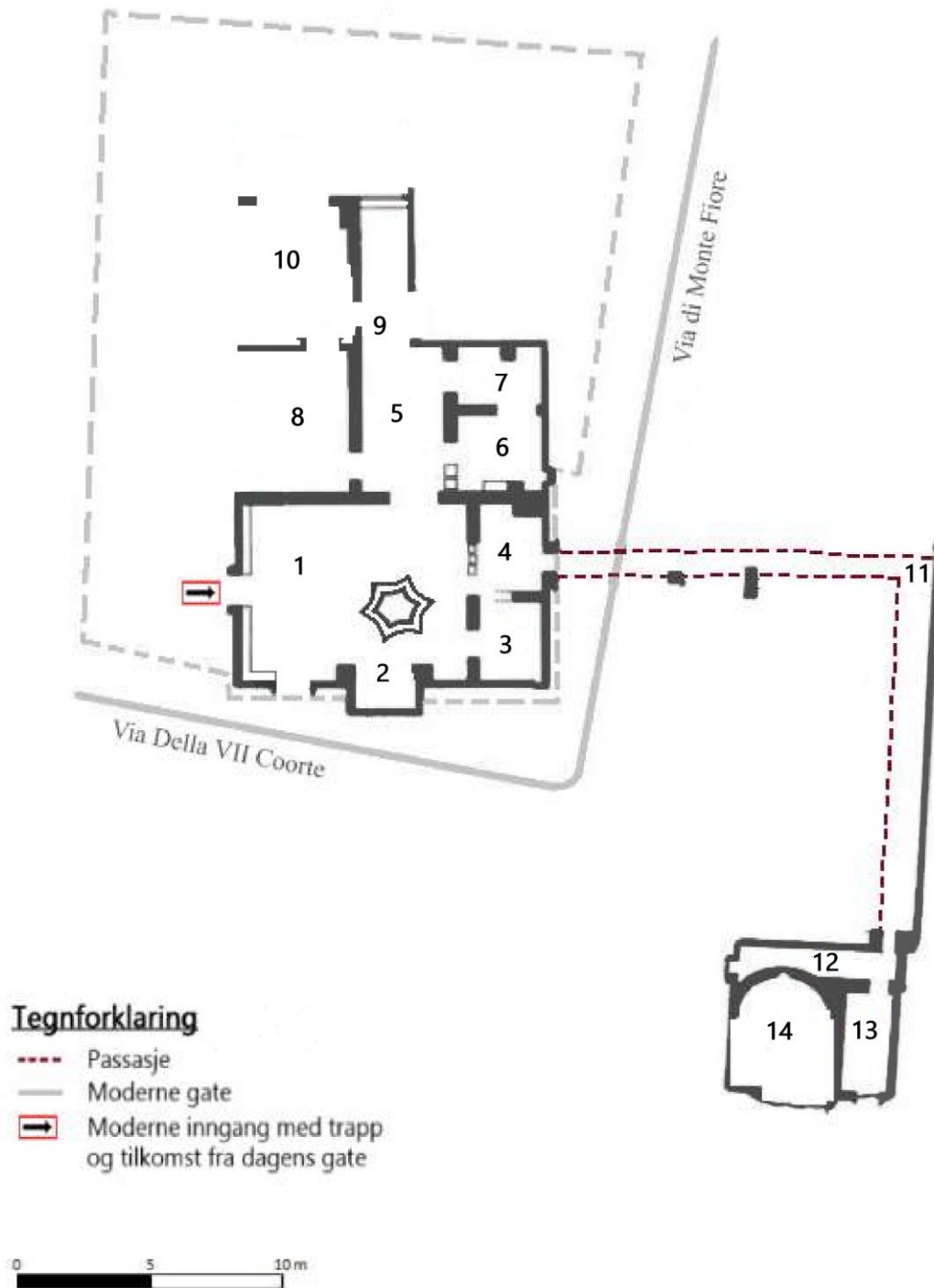
han å ha en mer naturlig beliggenhet i et større område hvor troppens hovedbase hadde innkvartering, men ikke for langt unna for å opprettholde en rask respons. Disse vurderingene anses som sannsynlig, brannstasjonenes fordeling og ansvarsoppgaver var nok ikke tilfeldig plassert og organisert. Det var nok avgjørende med en lokal varslingsbase *excubitorium* i sentrum for å kunne respondere raskt, men også vesentlig med lokal kunnskap om bydelen kohorten hadde ansvar for. Uten tilstrekkelig by arkeologi og funn av gjenværende ruiner av kohortens *castrum* er det ikke mulig å fastslå hypotesen med sikkerhet og den begrensede utgravningen av *excubitorium* gir mangelfulle opplysninger.

Det tidligere ekskaverte monumentet er i dag tildekket av en takterrasse som dekker et større område over det undersøkte feltet. Terrassen er noe forhøyet, over nåværende grunnplan og beliggenheten til monumentet er i ett tett bebygde område. I den nordvestlige delen av terrassen er en høy murvegg som tilhører vaktårnets bygning, denne er godt synlig over dagens bakkenivå (Pellegrini & Henzen, 1867:9; Pellegrini, 1868:26; Moliari & Priester, 1999:525; A guardhouse in Rome). Det er en moderne inngang ved Via della VII coorte sørvest for terrassen, denne er fra en utgravning som fant sted i 1865-1866. På veggen ovenfor inngangspartiet vises en gjenværende del av et relieffmotiv (*fig. 1*). Til venstre i motivet er en tveegget øks, muligens en krok *uncini* og et spyd med et skjold i bakgrunnen. Det er brannvernsbekledning av en tunika til høyre for dette og en hjelm nede i høyre hjørne. Over bekleddingen er noe som ser ut som to bølger, det kan være at dette symboliserer vann. På motivets høyre side visers rester etter et redskap som kan være en gripekrok *falces* på grunn av måten det er bundet, men behøver ikke å være det siden den ikke vises i sin fulle form og dermed med manglende skaft. Det finnes ingen konkrete opplysninger om relieffmotivets opprinnelige funnplassering i de eldre publiserte rapportene, men motivet illustrerer tydelig utrustningen og brannvernsutstyr *vigiles* benyttet i deres daglige virker. Avbildningen av *falces* kan ha en symbolsk betydning der en budt med stenger er sterkere samlet enn hver for seg, der dette representerer *vigiles* enhet som et organisert og samlet brannkorps. Ovenfor dette relieffmotivet er et våpenskjold fra da vaktårnet først ble oppdaget under pave Pius IX (Visconti, 1867:7).

Figur 1: Relieffmotiv utenfor dagens inngang fra gaten til *excubitorium* (foto: Lisa Aurdal Lyngstad, 21.11.22).

Excubitorium til Vigiles VII kohort, region XIV, Trastevere, Roma.

Figur 2: Plantegning av excubitorium, Trastevere redigert med enkelte modifikasjoner (Sabalyrolles, 1996:294, fig.4; Molinari & Priester, 1999:530, fig.5).

Gårdsplassen atrium 1

Det moderne inngangspartiet består følgende av en trapp som fører ned til fortidens grunnplan, med en inngang sør på vestveggen. Denne inngangen er også fra nyere tid og har adgang til vaktårnets sentrale del, den indre gårdsplassen *atrium 1*, *figur 2 og 3*. Sentralt i rommet, plassert litt øst er en heksagonformet mursteinfontene med konkav fasong, behandlet med keramikk og kalk. Fontenen er om lag 80 cm høy og 1.32 m i diameter. Denne fontenen samlet opp reinvann og var utstyrt med et kumlokk med tre hull til drenering som en del av gårdsplassens *impluvium* system (Pellegrini, 1868:31; Sablayrolles, 1996:251-252).

Gårdsplassen hadde et vakkert mosaikkgulv med hvite fliser som grunnfarge og sorte fliser som fremstilte figurative motiver. Disse allegoriske illustrasjonene må ha hatt et viktig budskap å formidle i sin samtid med opplysende tydning, formål og symbolske mening. Det var belagt et sekskantet sort mosaikkmotiv som omkranset gulvet rundt fontenen. Omliggende var en triton med en tent fakkell i høyre arm og venstre arm pekende mot havet. Pellegrini tolket dette til å symbolisere den tente fakkelen som brann og vann som det meste vesentlige brannbekjempende element. Der var også en triton som holdt en imponerende trefork i høyre arm og en slokket fakkell i den venstre (Pellegrini, 1868:31). Kan denne tritonen symbolisere havguden Neptun? Etter min tolkning kan det oppfattes som den første tritonen varsler brann ved å holde oppe den flammede fakkell samtidig som han peker mot havet etter vann. Mens Neptun med trefork har beseiret brannen med sitt element vann og holder som et symbol den slokkede fakkell. Videre var der flere marine mytologiske vesen, havhest, havgeit og muligens to blekkspruter (Pellegrini, 1868:31). Disse er også vannsymbol og sannsynligvis medhjelpere. De marine figurene var tilpasset gårdsplassen og fontenen med sitt asymmetriske preg, dette innebærer at tritonen i nord og mytologiske skapningene i vest tok opp større plass enn de mindre blekksprutene i det smalere området i sørøst. I mosaikkgulvet var der flere parallelle linjer som symboliserer vann (Serra, 2020:226). Mosaikkgulvets motiver var innrammet med en sort ytre bord, nærmest hele mosaikkgulvet har gått tapt og bare rester av den ytre borden i øst er gjenstående (Serra, 2018:13).

Serra (2018:9) mener at nåværende inngang på gårdsplassens vestvegg ikke har erstattet et eldre inngangsparti, siden Pellegrini ikke beskriver den nevnte inngangen i sine rapporter. Gårdsplassens sør og vest vegg hadde rødfarget murpuss med graffiti risset inn av vaktårnets *vigiles*, disse er dessverre forvitret nå. Det var en 50 cm høy murbenk inn til vestveggen og frem til en inngang eller passasje vest på sørveggen (Pellegrini, 1869:421; Sablayrolles,

1996:252). Over denne passasjen er et vindu og begge disse er muret igjen i etterkant av tidligere utgravninger.

Figur 3: Gårdsplassen atrium med heksagonformet fontene og figurative mosaikk motiver i gulvet (Illustrasjon: Petri, P.).

Figur 4: Heksagon formet fontene med dekorative aedicula bak (Nash 1963).

Figur 5: Buegangen til aedicula med figurative avbildninger (foto: Parker, 1879)

Aedicula 2 og kapellet lararium

Øst for dette på sørveggen og foran gårdsplassens mursteins fontene befinner helligdommen *aedicula 2* seg, *fig. 2 og 4*. *Aedicula* er fremhevet med en pilaster på hver side med et triangulært felt fronton over, i murstein. Pilastrene var dekorert i korintisk stil i terrakotta og fronton var utsmykket i terrakotta stukkatur fra Severisk tid (Pellegrini, 1869:419; Sablayrolles, 1996:252). I senter av *aedicula* var en buet inngang til kapellet *lararium* som var en del av vaktårnets helligdom, til ære for *genius escubitori*, som var opplyst i en graffiti funnet i gårdsplassens nordvegg CIL 6, 3010. Denne grafitten identifiserer husets beskyttende ånd og *lararium* (Sablayrolles, 1996:254; Serra, 2018:13). Den buede inngangen var dekorert med veggmaleri innenfor rektangulære former (*fig. 5*). På hver side var symmetriske avbildninger av skulpturen Mars med et spyd i ene hånden og *falces* i den andre. Ovenfor dette motivet var det fremstilt et mytologisk vesen av en sjøhest. Det største motivet var sentralt i buen og illustrerer den vingede seiersgudinnen som viste kronen i høyre arm og venstre handflate, innenfor en sirkel. Til hver side øverst i buen var det avbildet noe som kan være en lykt innenfor en mindre rektangelramme, med fire stråler ut. Nederst i selve buen og fortsatt i det samme motivet var det tilsvarende en mann som holdt en diskos med en fugl på hver side (Pellegrini, 1869:419-420).

Inne i selve kapellet var et svart og hvitt mosaikkgulv, som fremstilte en sekskantet stjerneform med en sort sirkel rundt. Selve stjernen var bestående av en sort heksagon i senter og seks hvite trekanten som skaper stjerneformasjonen. Den geometriske formasjonen til stjernen har diagonale linje. Dette var innrammet av to sorte border med hvit mellom og enda en mønstret bord ytterst (*fig. 6*; Molinari & Priester, 1999:547). Veggmaleriene inne i kapellet var avbildet i firekantformer, foran i kapellet var de dekorerte motivene avbildet i tre mindre ruter øverst og den sentrale ruten hadde en svak bueform i overkanten. I rekken under var det tre større rektangulær stående motiver. Det sentrale store motivet avbildet Merkur med *petasus* hodeplagg og en ørn under. I hver sideramme var det avbildet en kvinne og motivet i den sentrale rammen øverst avbildet et hode med eføykrone. (Pellegrini, 1869:420; Sablayrolles, 1996:252). Pellegrini (1869:420) beskriver også flere motiver fra *lararium* grundigere, blant disse veggmaleriene er det to motiver av menn med disk og en avbildning av det som kan være en skytsgud *genius*. Det er vanskelig å vite de eksakte plasseringene av disse ut fra Pellegrini sine opplysninger, men fra beskrivelsene kan det virke som at de var på kapellets sidevegg. Alle veggmaleriene som tilhører *aedicula* er dessverre betydelig eller helt forvitret nå.

Figur 6: Mosaikkgulv med sekskantet stjerneformasjon (Hentet fra: Molinari & Priester, 1999:547, fig. 19).

Veggmaleriene fra *aedicula* hadde enklere figurative utforminger bestående av symbolske og mytologiske vesen i senter, men også avbildninger av vanlige vesen og naturlige objekter. De påmalte rammene gav uttrykk eller illusjon av veggnisjer i buens inngang og kapell. Disse motivenes karakteristiske elementer fremstiller den andre og fjerde pompeiske stil og har tidligere blitt vurdert å tilhøre den severiske perioden (Sablayrolles, 1996:252). Ifølge Joyce (1981:32) er den kunstneriske utførelsen av de illustrerte veggnisjene fra *aedicula* tradisjonelt utført. Gjenværende rester av motivenes rammeverk er rødfarget, og de figurative illustrasjonene var beskrevet som fargerike. Veggmaleriene som tilhørte *aedicula* hadde dermed et kulturelt, religiøs og ordinært uttrykk som kan gjenkjennes, men hadde ikke visuelle fremstillinger av *vigiles*. Den religiøse helligdommen *aedicula* var der husets beskyttende *genii* var installert, ordinært i romerske hus. I selve buegangen var det som tidligere nevnt illustrasjoner av skulpturen Mars til hver side som var utstyrt med spyd og *falces*. Siden *vigiles* hadde en militært organisert tilknytning kunne avbildningene av guden Mars med redskapene symbolisere rettslig og militær autoritet, som Romas beskytter. De mulige lyktene illustrert på hver side av buegangens karmar kan skildre nattevaktens lykter. Seiersgudinnen Victoria var beskytter og symbol for seier og suksess, ofte forbundet med Mars i militær tilbedelse seremonier. Merkur som var avbildet i den store sentrale rammen inne i *lararium* var blant annet guden for lykke, handel og over forbrytelser, samt budbringer for de andre gudene.

Sekundærrom 3 og 4

Tilbake til gårdsplassens sørvegg og øst for *aedicula* er et vindu eller en dør, nå muret igjen. Pellegrini (1868:30) forklarer at denne døren ledet til et annet rom, fortsatt under jorden, dette gjaldt også rommet vest for *aedicula*. Sørveggenes andre etasje har gjenværende tre

rektangulære vinduer, også gjenmurte nå (Pellegrini, 1869:421). Øst for gårdsplassen ledet en dør til sekundærrrom 3 og en annen til sekundærrrom 4, *fig. 2*. Pellegrini (1868:30) mente at øst-veggen til disse rommene var bygningens endevegg i øst. Et av rommene forklares med å være et utkikksted på grunn av noen vinduspalter i veggen. Gulvet til sekundærrommene var av svart og hvit mosaikk, men bare små fragmentrester er gjenværende (Pellegrini, 1869:421; Molinari & Priester, 1999:449). Det ble i sekundærrrom 3 funnet tre gjenværende fragmenter av mosaikker, i sort og hvitt (Serra, 2020:227).

De første fremlagte rommene

Jeg argumenterer for at gårdsplassen minst hadde to byggefaser, fra Hadrians regjeringstid og restaureringsfasen i Severisk tid. Dette i betraktning av at benken vest i gårdsplassen, fontenens ytre murverk og terrakotta dekor, *aedicula* og de to sekundærrommene tilhørte den severiske restaureringsfasen, som endret utformingen av den opprinnelige gårdsplassen. Før nybyggingen av de to sekundærrommene var gårdsplassen større og åpen med et *impluvium* system i samband med fontenens kum (Rainbird, 1986:155, Serra, 2018:11). Dette ga fontenen i gårdsplassen og *aedicula* det opprinnelige og estetiske preget av symmetri, men etter restaureringen et forskjøvet preg. Rainbird (1986:154) antar at selve komplekset ble bygget i Hadrians tid. Mens Sablayrolles (1996:256) vektlegger hypotesen for at bygningen hadde formål som privat *insula* før den severiske tiden, dette siden de to mursteinstemplene datert til Hadrians regjeringstid alene er et tynt bevisgrunnlag og danner ingen konkret tilknytning til *vigiles*.

Pellegrini (1868:31) tolket de figurative motivene i gårdsplassens mosaikkgulv å være direkte tilknyttet brannbekjempende aktivitet. I denne sammenheng er mosaikkgulvets alder av avgjørende betydning, siden det er direkte tilknyttet sitt formål som brannstasjon og *vigilies* benyttelse av bygningen med sin unike symbolikk og fremstilling. Simonetta Serra (2020:225-228) som har utført ytterligere undersøkelser av kompleksets mosaikkgulv i gårdsplassen og *lararium* utfordrer tidligere forskeres mangelfulle mosaikkbetraktninger. Serra (2020:226) konstaterer at mosaikkgulvet i gårdsplassen opprinnelig dateres til Hadrians tid, mens den ytre borden i øst daterer hun til restaureringsfasen i Severisk tid. Dette i forbindelse med restaureringen og den innvendige utbyggingen av sekundærrommene fra den sistnevnte fasen. Bevisene som ligger til grunn for denne hypotesen er den delvis gjenværende ytre sorte borden av mosaikkgulvet i øst og tegn til fliskutting i sekundærrommens vest ende, der veggen ble oppmuret (Serra, 2020:227). Dermed kan det konstateres to distinkte faser til gårdsplassens mosaikkgulv.

Pellegrini (1868:30) hevder at mosaikkgulvet i *lararium* danner enklere mønster, samt at statuen av *genius* var plassert sentralt i motivet. Serra (2020:228) har foreslått en datering av dette mosaikkgulvet også til Hadrians tid, dermed før restaureringen i den severiske tiden. Der det blant annet ble sammenlignet med et mosaikkgulv fra Casa del Sacello rom 11 i Pompeii, datert til ca. 40-30 f.kr. Det pompeiansk gulvet er utformet med mandala lignende formasjoner i sort og hvit mosaikk innenfor ni kvadratiske rammer og det er hovedsakelig den i midten lengst mot nord i rommet som er av samme karakter som mosaikkgulvet i *lararium*. Den heksagon formede stjernen fra mosaikken i Pompeii er mindre, fargene fra den sekskantede formasjonen og sirkelbakgrunnen er i kontrast til gulvet i vaktårnets helligdom. Gulvet i Pompeii hadde også et lite sort punkt sentralt i motivet, dette hadde ikke gulvet i *aedicula*. Mosaikkgulvet i *lararium* var enklere dekorert uten noe detaljert utsmykning eller noe annen geometrisk formasjon i bakgrunnen.

Siden *aedicula* ble restaurert og *graffitien* som nevner *genius escubitori* ble innrisset i den severiske perioden, er det av interesse om denne *genius* tilhørte den VII kohorten kontinuerlig? Eller om husets beskyttende ånd bare tilhørte århundret til det Severiske dynastiet, da brannstasjonen hadde en mer militær orden og preg? Dette stiller spørsmål til hvorvidt *genius escubitori* ble tilbedt i en tidligere Augustan stasjon, i dette komplekset eller eventuelt i en annen tidligere stasjon benyttet av kohorten? Ut fra dette materiale kan det ikke konkluderes, men ettersom Augustus bekostet statuer *lares Augusti* til hvert nabolag under sin ledelse er det mulig at dette opprinnelig har vært et større nabolagskapell med en opprinnelig større, symmetrisk og åpen gårds plass i tilknytning til *lararium* (Suet. Aug. 7:131; Suet. Aug. 31.4:173). Sett at denne funksjonelle praksisen også ble utført av keisere i etterkant av Augustus regjeringstid og da komplekset ble bygget, muligens under Hadrians styre. Tiltros virker det mer sannsynlig at kohorten tilba en egen *genius* eller eventuelt *genii* av århundre, enten komplekset ble benyttet som *excubitorium* i pre-severisk tid eller ikke. Dette med grunnlag av *aediculae* og *genii* kjent fra kohort IV og V, der de tidligste bevisene er datert til tidlig 100-tallet e.kr. (for eksempler fra disse kohortene se Reynolds, 1926:43-44). Der konstruksjoner av disse helligdommene var til stede allerede så tidlig i kohortene.

Den buede døren nord i gårds plassen

Øst i gårds plassens nordvegg er en buet dør i gjennomgangen før gang 5, denne gjennomgangen var dekorert med veggmalier og rester i hvelvet er fortsatt synlig, *fig. 2*. Sentralt i buen er en oval sirkel i denne er det avbildet en flygende eller liggende triton som holder frem en nisje i høyre arm. Det er symmetriske motiver i dekorative mønstre, avbildet

små tempel og en sjøhest til hver side (Pellegrini, 1868:28; Pellegrini, 1869:418). Pellegrini (1868:28-29; 1869:418) beskriver motivene i gjennomgangens sider av å være bestående av en kvinne som holdt en skål *patera*, en panter og en danser, samt vaser og fugler som dannet et rekkverk. Dette er ikke lenger synlig, som følge av erodering. De figurative illustrasjonene ble forklart til å være grasiøst farget og rester av rammeverket i hvelvet har en tydelig rødfarge. Motivene avbildet tilhører II og IV pompeiiske stil (Pellegrini, 1869:418).

Gang 5 med rom 6, 7 og 8

Den buede døren leder til en gang 5 med to rom 6 og 7 til øst, *fig. 2*, hvert rom hadde en dør fra gangen og rommene var delt av en felles skillevegg. Frontveggen og skilleveggen til disse rommene er av Pellegrini forklart å være svært skadet og rester av veggene var omtrent en meter høye, ikke gjenværende nå (Pellegrini, 1969:419). Pellegrini (1969:419) beskrev at det i nærliggende område ble funnet gipsrester med avbildning av en panter, samsvarende til den funnet i bue døren. Der det i samme område ble funnet det Pellegrini mener å være en trappeoppgang, dette miljøet er skjult eller tildekt nå. Ut fra beskrivelsen kan dette tolkes å være i området nord for rom 7. Vest for gangen er en inngang til et større rom 8 som var noe utgravd, *fig. 2*. Nordvest i rommet ble det funnet en amfora med et installert rør og sentralt i rommet var en kum. I rommets nordvegg var en smal dør som ledet til rommet nordenfor, denne døren er nå gjenstøpt (Molinari & Priester, 1999:550; Serra, 2019:10-11). Ramieri (1990:24-25) identifiserer rom 8 til å være et bad, men fremlegger at det er ikke mulig å gjenkjenne hva amforaen var tilkoblet. Muligheten for at det kunne ha vært en vask i rommet er ikke utenkelig, men i fravær av noe gjenværende objekt kan det ikke fraskrives at det kunne ha vært noe annet.

Korridor 9 og rom 10

Det ble av Pellegrini (1869:418) beskrevet en dør med halvsirkelbue. Denne døren er av Molinari & Priester (1999:550) angitt å være nord for gang 5 og i overgangen til en smalere korridor 9, *fig. 2*. I den nordlige enden av denne korridoren er en dørstokk i travertin som Pellegrini forklarer å være det opprinnelige inngangspartiet til *excubitorium* (Pellegrini, 1869:418; Serra, 2018:11). Vest for korridoren og nord for rom 8 er et stort rom 10, *fig. 2*. Dette rommet ble delvis utgravd og nordveggen har en stor passasje, mulig benyttet til innkjøring av vogner. I rommets sørøstlige del ble en nedgravd *dolium* oppdaget, dette var brukt til lagring av mat (Serra, 2018:11). Felles for rom 5-10 er at gulvene er bestående av teglstein satt sammen i et fiskebeinsmønster, *opus spicatum*. Dette gulvet ble ofte benyttet i service og sekundærrom, uten noe mer spesifikk gjenkjenning av rommene (Pellegrini,

1869:418; Molinari & Priester, 1999:567; Serra, 2018:11). Det ble i rom 7 funnet små rester av hvit mosaikk *tessera* på et lavere nivå. Dette angitt å tilhøre en tidligere kronologisk byggefase (Molinari & Priester, 1999:567; Serra, 2018:11).

De fremstilte nordlige rommene

Utsagnet fra Pellegrini (1869:418) om at kompleksets inngang var nord for korridor 9 der travertin terskelen er plassert, virker rimelig. Grunnlaget for at dette kan være hovedinngangen til *excubitorium* er den sentrale plasseringen som gjennom den smale *vestibulum*, korridor 9, ledet videre inn til ankomst korridoren, gang 5, *fig. 2*. I denne hypotesen kan siderommene 6 og 7 mot øst ha vært disponert område for resepsjon og kontor *tablinum*. Dermed kunne disse omtalte rommene hatt en formell servicefunksjon, siden gulvet i *opus spicatum* er gjenkjent som et vanlig bruksgulv (Pellegrini, 1869:418; Molinari & Priester, 1999:567; Serra, 2018:11). Det må tas i betraktning at det ellers ikke er andre gjenværende spor fra siderommene som kan antyde hvilken funksjon de faktisk hadde. Siden komplekset ikke er fullstendig utgravd kan det ha vært andre innganger til bygningen, men dette var nok eventuelt sidedører for arbeiderne.

Ettersom rom 10 ble benyttet til lagring av vogner og mat kan det identifiseres som et lagerrom *horreum*, dette med stor port åpning vest på nordveggen for transport av vogner. Ramiere (1990:24-25) gjenkjenner rom 8 for å være et bad på grunn av vanntilgangen i rommet. Det er ikke usannsynlig at *vigiles* som kom tilbake etter utført brannsløkningsarbeid, fraktet tilbake vognene med brannvernustyr til rom 10 *horreum* og etterfulgt gikk direkte inn på badet rom 8 for å kunne vaske seg. De hadde antagelig ikke mulighet til å oppsøke *balnea* eller *thermea* under vekten for å vaske seg, siden de måtte være klar for ny utrykning på kort tid. Det kan tenkes at *vigiles* hadde avtale for å benytte seg av et nærliggende bad når vekten var ferdig.

Motivene illustrert i den buede døren nord for gårdsplassen og gipsrestene fra ankomst korridoren gang 5 var av samme karakteristiske stil som i *aedicula* 2, pompeisk stil II og IV. Kan dette bety at disse dekorerte veggene også tilhører restaureringsfasen i Severisk tid? Sammen med en mulig restaurering av gulvet i rom 7, der gulvet i *opus spicatum* tilhørte den samme fasen og mosaikk restene fra et lavere nivå tilhørte byggets tidligere fase, muligens fra Hadrians tid. Kan de avbildede veggmaleriene av danseren og panteren fra den sentrale buegangen mellom gang 5 og gårdsplassen, panteren nord for gang 5 og hode med eføykrone øverste i den sentrale rammen til *lararium* alle være symboler og illustrasjon av guden Bacchus? Bacchus var vergegud for Septimius Severus hjemby Lepcis Magna, samt en av

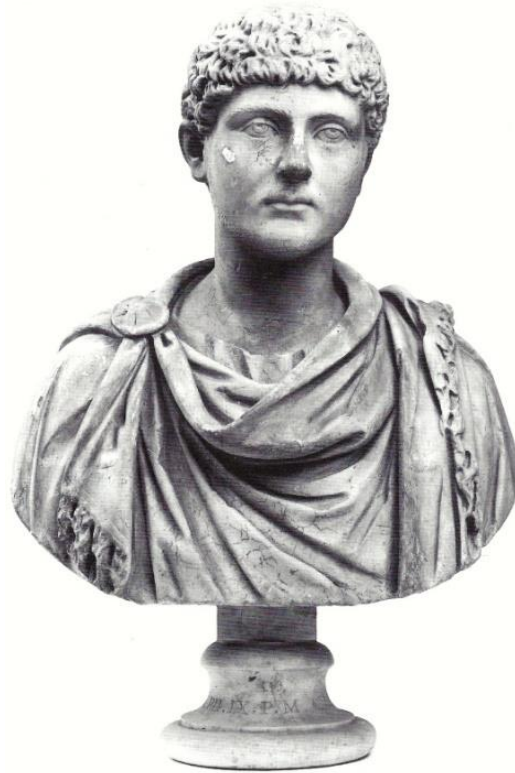
vergegudene for Caracalla og Geta. Dette kan være grunnlag for at han ofte ble avbildet i romersk ikonografi fra den severiske tiden. (Rantala, 2016:73).

Passasje 11, rom 12, 13 og bad 14

Fra rom 4 begynner en lang buet passasje gang i murstein, passasjen 11, *fig. 2* leder først østover, forså i sørlig retning til et privat bad *balnea*. Veggene til passasjen som strekker seg østover har moderne utførelse, men med gjenbruk av gamle mursteiner. Det samme gjelder den vestlige delen av passasjeveggen mot sør. Den østlige sørgående veggen er derimot konstruert med *opus mixtum* en spesiell type murverk fra keisertiden som både har diagonallag med kvadratisk utførelse og rektangulære murstein overlappende. Fra passasjen kommer man først inn i det avlange rommet 12, som strekker seg i vestlig retning, *fig. 2*. Rommets vegger er bestående av vanntett mørtel med kantstein i hjørnene, dette rommet var dermed en lagringstank for vann. Deretter er rom 13 sør og på østlig side, *fig. 2*. Veggene i dette rommet er *opus vittatum*, murverk bestående lagvis av tuffstein og teglstein som er karakteristisk for senromersk tid. Rommene 12 og 13 hadde dermed en senantikk dekorativ utførelse og stil. Det vestlige badet rom 14 har en apsidal formet vegg i nordlig retning og var dekorert med marmor, samt en buformet nisje i selve apsidal veggen (Rainbird, 1986:155-156; Molinari & Priester, 1999:560; Serra, 2018:16). Passasjen med forbindelse og tilkomst mellom *excubitorium* og *balnea* var trolig ikke til stede da keisertidens *vigiles* var operative, da måtte det eventuelt ha vært en ekstern tilgang til badet uten fysisk tilknytning (Serra, 2018:16).

Gjenstandsfunn fra excubitorium

Det ble funnet en stor byste av keiser Alexander Severus i gårdsplassens sørøstlige område, nær døren inn til rom 3 (*fig. 7*, Pellegrini, 1889:421). Fra Ercolo og Visconti sine upubliserte notater ble en rekke gjenstandsfunn nevnt, blant funnene som det var mye av var terrakottalamper, fragmenter av marmorfliser, deler av skulpturer og virile statuetter. Andre funn fra vaktårnet var en bronsehengsel, *arula* i leire, et militærkort av bein med en *simpulum* figur, samt Silvano statuett og et lite marmorhode av Mars (Castagnoli, 1952:175-176).

Figur 7: Stor byste av keiser Alexander Severus (Hentet fra: Molinari - Priester 1999:544, fig. 17).

6.2. Innrissede graffiti fra *excubitorium* region XIV og *sebaciaria*

Graffiti fra *excubitorium* tilhører hovedsakelig vaktårnets vegger og flere er fra gårdsplassen. De ble risset inn på den rødfargede gipsen og i de fleste tilfellene var det vaktene selv som risset de inn (Dejardins, 1876:270; Serra, 2018:7). Felles for flere av inskripsjonene er at de har individens navn, århundre og måned, dette har medført at disse inskripsjonene har en konsulær dato fra perioden februar 215 til mars 245 e.kr. Dette viser til perioden VII kohorts *vigiles* med sikkerhet har benyttet komplekset, men utelukker ikke nødvendigvis at de kan ha inntatt komplekset tidligere (Reynolds, 1926:102, Rainbird, 1976:317, Serra, 2018:8). Serra (2018:8) beregner 39% av inskripsjonene å angi den VII-kohorten og hele 60 % til å dokumentere *sebaciaria* eller liknende varianter av ordet. Dejardins (1876:277) hevder at *sebaciarius* ble benyttet under pågående statlig tjeneste, mens den mest brukte formen *sebaciaria fecit* indikerte at tjenesten var avsluttet.

Den mest aksepterte beskrivelsen av *sebaciaria* er at en månedlig *vigiles* hadde ansvar for belysningen på deres ruter, der det ble benyttet lanterner med talglys. Det månedlige ansvaret og plikten gikk på omgang. Dette var ansett som et farlig og krevende oppdrag utført på natten og flere av graffitiene forklarer en lettelse etter vellykket månedlig gjennomføring

(Reynolds, 1926:103; Serra, 2018:9). Dejardins (1876:274) tolket ordet *felicier* i betydning av at *sebaciarius* hadde utført vel og godt arbeid, mens *omnia tuta* uttrykker at det var opprettholdt offentlig orden og *salvis commanipuls* forstås som at *sebaciarius* hadde noen medhjelpere i arbeidet. Graffitiene er fattige når det kommer til hva som foregikk i selve bygningen og bare to inskripsjoner refererer til *excubitorium* som ble benyttet til identifikasjon av komplekset (Serra, 2018:8).

Minst elleve innrissede graffiti (2998, 2999, 3005, 3006, 3008, 3010, 3012, 3020, 3062, 3069, 3075) var innrammet. Etterligner disse fremstillingene inskripsjoner på steinplaketter av mer formell betydning? Fellestrekk for alle disse er at de beskriver ulike varianter av ordet *sebaciaria*, i seks blir keisere nevnt der det i fem blir titulert formelt med varianter av ordet *imperator*. Til konsulene *consules* blir omtalt i seks av disse graffitiene, *cohortes VII vigilum* i fire og *genius excubitori* i en av dem. Fra graffitiinskrripsjonene kan det tolkes at de som utførte *sebaciaria* fikk honnør for sitt godt utførte arbeid når alt gikk vel, dette uavhengig av om graffitiene var innrammet eller ikke. Av de innrammede innskriftene som beskriver keisere og konsulere ble de oftest ikke bare hedret med navn, men også med formell stillingstittel.

Ikke alle graffitiene var skrevet på latin, to var på gresk (3008, 3050) og den ene var av de innrammede. Denne greske innskriften (3008) omtaler også moren til Alexander Severus. Noen av kvinnene i familien av det severiske dynasti hadde formelle titler Augusta, men også av militær karakter mor av leiren og av militære *master castrorum et exercitus*. Mamaea hadde etter hvert stillingstittel *master Augusti et castrorum et senatus et patriae*, det er da av interesse at hun er nevnt med den ærefulle tittelen *Mammaeana Severiana Alexandriana* i dette para-militære *excubitorium* (Boatwright, 2021:275-276). Det kan da tolkes at Mamaea hadde en lignende rolle for *vigiles* og dette lokale *excubitorium*. Siden Alexander Severus kom til makten i ung alder medførte dette til at Mamaea fikk en sterk posisjon, både militært og i senatet (Boatwright, 2021:248). Det er da trolig at Mamaea fungerte som sønnens personlige rådgiver.

Etterfølgende av den overordnede undersøkelsen av kompleksets innskrifter der ordforekomsten belyses, blir utvelgelsen av fem graffitier som er informative og som inneholder noe ulik informasjon foretatt. Dette blir gjennomført for å kunne studere et bredere perspektiv om *vigiles* både om religiøse og praktiske aspekter. Ved å kartlegge et utvalg av følgende graffiti vil jeg undersøke VII kohorts arbeidsoppgaver, tilsyn og utførende virke. Det blir tatt føre seg tre innrammede graffiti og to som var uten innramning. Alle de utvalgte

innskriftene omhandler *sebaciarum* og grunnlaget for utvelgelsen er for å kunne undersøke en graffiti som omhandler husets beskyttende genius og *lararium*, en med mer informativ informasjon om *sebaciarum* og noen av de som også hadde innrissede avbildninger.

"((Centuria)) Maxim(i), Vetti(us) F=

lorentini

sebaciarum

feci mense

5 Iunio; grat <i> as ag=

a(m) Genio escubitori

et ceomanipul=

is suis in perpetu=

o" (CIL 06, 3010, cfr. p. 3842, ILS 2174).

Oversatt: Århundre Maximi Vettius | Florentinus | *sebaciarum* | utført i måned | juni; Takk til | genius excubitorii | og ledsagerne | hans i evighet.

Inskripsjon 3010 er datert til å være fra tiden 201-230 e.kr. (EDR169971). I selve innskriften registreres det at Vettius Florentinus var den pliktansvarlige for *sebaciarum* i juni, selve året er ellers uvisst. Det blir uttrykt en takknemlighet ovenfor den åndelige husguden, *genius escubitori* og ovenfor hans følgesvenner. De nevnte ledsagerne kan mulig ha vært nattevaktens patrulje. Denne inskripsjonen indikerer en seiersmarkering for godt utført arbeid.

"Coh(ors) VII vigulum ((centuria)) Flam(---), d(omino) n(ostro) Gordian=

(Zevi)o Aug(usto) et T(ito) Aviola co(n)s(ulibus),

M(arcus) Antonius Alfius

sebaciarum fecit mensi

5 Iulio" (CIL 06, 3020).

Oversatt: Kohortens VII vigilanter århundre Flam(---), til vår herre Gordianus | Augustus og Titus Aviola konsuler, | Marcus Antonius Alfius | *sebaciarum* utført i måned | juli.

En annen inskripsjon var 3020 som er datert til å være fra 239 e.kr. (fig. 8; EDR170329). Denne starter ved å nevne den VII kohortens *vigiles*, dedikert til Gordian III og konsulen Titus Aviola. Dette årets juli måned var det Marcus Antonius Alfius som var *sebaciarum*. Er det mulig at det er han som er avbildet ridende på en hest nede i høyre hjørne på graffitien, med et spyd eller med en fakkell i armene? Dette stiller spørsmål til hvorvidt *vigiles* brukte

hester til sine formål. Omstendigheter for at *sebaciarius* red på hest er bevist til stede i dette tilfelle, men hester kan også ha vært benyttet i andre tilfeller som til transport av mindre vogner og der pumper var av nødvendighet (Rainbird, 1976:170).

"Coh(ors) VII vig(ilum) Gordiani d(omini) n(ostri)

((centuria)) Marcelliani, Egrilii Rufiniani

subaciarium tu[t]a fecit

oleu(m) cur(ante) Aurelium Agripinum optione;

5 sebacia

lucinium

lucernas

ad porta[s]

ad pompas

10 Sempronianus p(ridie?) n(onas?)" (CIL 06, 3038).

Oversatt: Kohortens VII vigilanter Gordian til vår herre | århundre Marcelliani, Egrilius Rufinianus | sebaciaria han gjorde det trygt | olje herdet Aurelius Agrippa opsjon | sebum | lys | lampene | ved portene | til paradene | Sempronian dagen før niende.

Graffiti 3038 er datert til å være fra perioden 241 til 244 e.kr (EDR170422). Kohortenes VII *vigiles* er nevnt og denne inskripsjonen også til Gordian III. *Sebaciarius* i dette tilfelle er Egrilius Rufinianus og det refereres til tryggheten han utførte, med den herdede oljen Aurelius Agrippa bekostet. Det ble referert til den animalske talgen sebum benyttet til lys i lampene ved portene, til paradene. Rainbird (1976:208) mener 'ad port' betyr ved døren og at 'ad pompas' kan bety patruljeringen til *vigiles*, men utelukker ikke at 'pompa' heller kan ha vært et uttrykk for pumpe. Det sistnevnte eksempelet 'ad pompas' og dens tolkning gir dermed en helt annen begrepsforståelse ut fra hva ordets faktiske betydning kan ha vært i samtiden.

" [[Imp(eratore) d(omino) n(ostro) Alexandro III]]

[[co(n)s(ule)]] , ((centuria)) Auli, Terentius

Felix devotus numini

eorum feci(t) sebacci=

5 aria m(ense) Maiio,

salvis commanipu=

los" (CIL 06, 3075).

Oversatt: Keiser til vår herre Alexander III | konsul, århundre Auli, Terentius | Felix hengiven til guden | han laget dem sebaciaria | måned mai | reddet mannskapet.

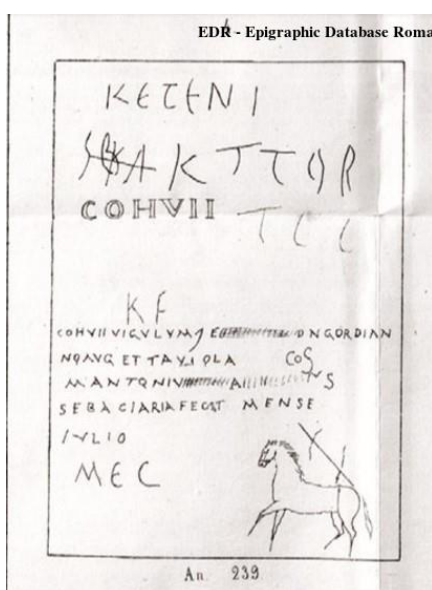
Den neste inskripsjonen 3075 er datert til å være fra 229 e.kr. (fig. 9; EDR170544). Dedikert til Alexander Severus og *sebaciarius* i dette årets mai måned var Auli Terentius Felix som reddet mannskapet. Over selve inskripsjonen er det illustrert avbildninger av Alexander Severus og Julia Mamaea med en *sebaciarius* som står mellom dem. *Sebaciarius* holder lampen i høyre arm og en gren med flere kvister i venstre arm. Ansiktene til Alexander III og Julia Mamaea har blitt risset bort, antagelig i ettertid.

"Coh(ors) VII vig(ilum) Antoniniana,
((centuria)) Aviti, Planius Saturninus
sevacia(ria) tuta fecit salvis
commanuculis suis

5 mense Aug(usto), omnia tuta" (CIL 06, 3079).

Oversatt: Kohortens VII viganter Antoniniana, | århundre Aviti, Planius Saturninus | sebaciaria han gjorde det trygt ved å redde | følgesvennene sine | i august, alt trygt.

En graffiti 3079 er datert til å være fra tiden 211-223 e.kr (EDR170483). VII kohorts vigles ble referert til og Planius Saturninus utførte *sebaciaria* i august fra et av årene angitt. Inskripsjonen indikerer en lettelse ved å gjennomføre pliktene trygt ved å redde sine ledsagere.

Figur 8: Graffiti CIL 6, 3020 med en avbildet hest (Tegnet av: Visconti, 1867, nr.4; EDR170327).

Figur 9: Graffiti CIL 6, 3075 med innrissede avbildninger over (Tegnet av: Langner, 2021:192, nr. 10).

Sebaciaria var et utrykk som i praksis ikke har vært benyttet andre plasser enn ved *excubitorium* i region XIV. Utførelsen til *sebaciarius* er angitt å være bestående av å lede, ved gå foran patruljen og ordne belysning langs gatene der nattevakten skulle patruljere. Dette for å kunne se nødvendig, når *vigiles* patruljerte gatene. Oppsettelsen av lanternene langs gatene skulle antagelig være ett sikkerhetsmoment. Dette kunne være farlig ettersom den animalske talgen sebum brann godt, samt at det var et stort ansvar å heller ikke utvikle branntilløp (Serra, 2018:9).

6.3. Konklusjon *excubitorium*

Det er enighet blant forskerne om at komplekset var anvendt av *vigiles* i den Severiske perioden, dette på grunn av den sterke tilstedeværelsen av graffiti fra denne tiden. Reynolds (1926:44) mener at det hendte noe av stor betydning under Septimus Severus og Caracallas regjeringsperioder som gjenspeiles i dedikasjoner dedikert til ære for disse keiserne, uten noe tydelig kjennskap til hva dette kunne være. Jeg mener Septimius Severus regulering og reformer fra år 205 med innføringen av å doble antall *vigiles* og øke deres årlige lønn som vesentlige grunnlag for prioritert ekspansjon av *vigiles*. Deres økonomiske utviklingstrend fulgte lønnsøkningen til det romerske militæret som også ekspanderte under de severiske keiserne (Herodian, 3.13.3-4; Watson, 1985:98-99; Rainbird, 1976:240; Rainbird, 1986:151, Sablayrolles, 1996:329). Dette medførte større behov for utvidelse og organisering av *vigiles* og deres baser. Restaureringen av *excubitorium* til den VII kohorten kan være en synlig bekreftelse for dette. Sablayrolles (1996:329) argumenterer for at Septimius Severus økning av *vigiles* for å være en overgangssituasjon og ikke en gradvis økning over tid. Mens den årlige lønnen til *vigiles* ser ut til å ha en mer gradvis økning. Fra kompleksets restaureringsfase er det ikke bare Septimius Severus som økte den årlige lønnen, men også hans etterfølger Caracalla som begge tilhørte det Severiske dynasti (Herodian, 3.13.3-4; Rainbird, 1976:240, Watson, 1985:98-99). Samlet sett kan disse faktorene gi betinget grunnlag for hvorfor *vigiles* VII kohort innviet *excubitorium* på denne tiden, men det fraskriver nødvendigvis ikke deres tilstedeværelse i komplekset på et tidligere tidspunkt.

Medvirkende faktorer som kan, støtte hypotesen for at *vigiles* tok i bruk *excubitorium* allerede under Hadrians regjering kan være synlig i tiltakene hans forgjenger Trajan innførte. Ettersom Trajan doblet den årlige lønnen til 300 *denarii* som Augustus tidligere hadde innvilget, dette var en markant lønnsøkning for *vigiles*. Dette var også i perioden da stillingen til subprefekten ble opprettet (Rainbird, 1976:240). Andre tiltak han lovfestet var byggegrensen som ble satt til 18 m (Epit. De Caes. 13.13). Denne prioriteringen av *vigiles* som profesjon og det

brannforebyggende tiltaket kan ikke direkte tilknyttes Hadrian eller *excubitorium*, men vil være til strede som en del av den nære forgående utviklingen. Dermed kunne det vært en mulighet for at *excubitorium* både ble bygget og tatt i bruk i løpet av Hadrians tid. Dette kan mosaikkgulvet i gårdsplassen med sitt distinkte preg og direkte tilknytning til *vigiles* også bekrefte, siden det tilhører den tidlige byggefase pre-severisk tid.

Graffitiene virker å imitere og gi et visuelt uttrykk av militær status, men markerer og fremhever også innskriftene med innramningen rundt. Noen av de innrammede graffitiene etterligner votivtavler *tabula ansata* som viser en sterk tilknytning til brannstasjonens helligdom innviet av kohortens *vigiles* som gave til *genius excubitori*. Innskriftene fremhever viktigheten og utførelsen av *sebaciaria* med en stadig takknemlighet for opprettholdelse av orden og godt gjennomført brannvernsarbeid. Ved å markere seierne kunne det forsterke samholdet i enheten, samtidig som det kunne uttrykke et positivt omdømme da besøkende var til stede på *excubitorium*. Det er mulig at kohortene kunne sammenligne seg med hverandre med et konkurranse preg. Bidragsyttere som var innom, kunne få et inntrykk av deres arbeid og dermed bidra økonomisk til diverse materiale utlegg.

Tilstedeværelsen av guden Neptun fra mosaikkgulvet, gudene Mars, Merkur, Bacchus og gudinnen Victoria fra veggmaleriene i *lararium*, samt annen veggdekor som kan være symbol for Bacchus, vitner om at disse gudene var en del av *vigiles* tilbedelse og kultpraksis. Dette er sterkt assosiert til deres militære tilknytning, spesielt fra severisk tid som veggdekorene dateres til. Seremoniene fra *excubitorium* virker hovedsakelig å være forbeholdt utførelsen av gjennomført månedlig tjeneste *sebaciaria*, dette er indikert i graffitiene. Det er en tydelig tilstedeværelse av dedikasjoner til keisere i flere av graffitiene fra komplekset. Blant annet til ære for Alexander Severus, men også til hans mor Julia Mamae. I tillegg var en stor byste av Alexander Severus plassert i gårdsplassen, dette viser til tilstedeværelse av keiserdyrkelse tilknyttet den daglige driften og i relasjon til kohortens tradisjonelle kultpraksis. Det er hovedsakelig i graffitiene fra stasjonen som vitner til at keisere var en del av *vigiles* seremonielle eller rituelle prosesser, der de æret, hedret og ba for keiseren beskyttelse. Bysten av Alexander Severus kan hatt en sentral rolle ved ofringer til gudene i brakkens helligdom, der han ble hedret og beskyttet. Graffitiene har fravær av dedikasjoner og markeringer som inkluderer administrative roller, dermed var nok kohortens administrasjon mest sannsynlig etablert på kohortens brakke.

Yrke *vigiles* gjennomførte var et risikofyllt arbeid der flere ble skadet og de kunne dø i aktiv branntjeneste. Eventuelle seremonielle handlinger kunne ha blitt utført på *excubitorium* for å

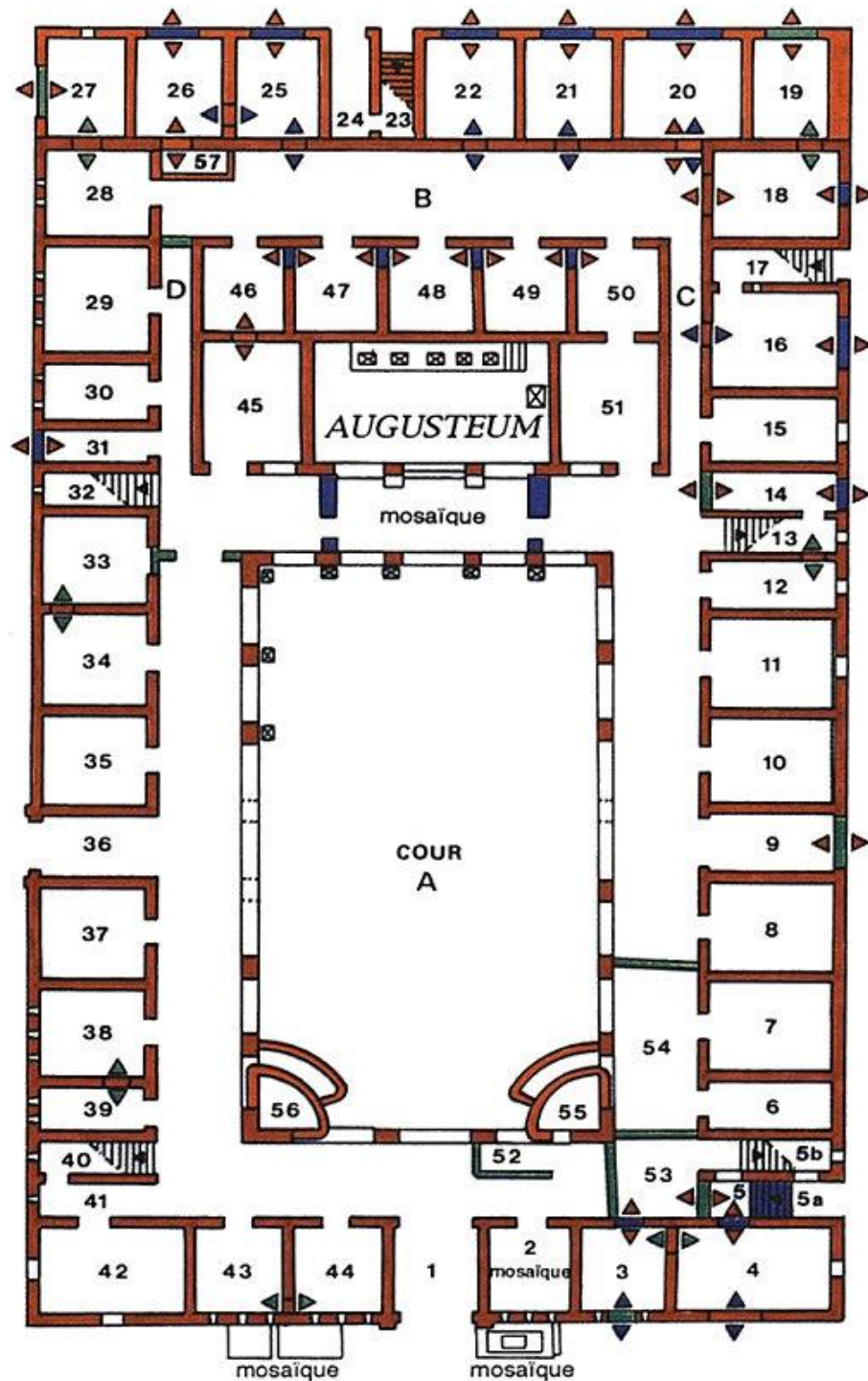
ære døde medarbeidere i kohorten, da er det tenkelig at familie, venner og nabolag i nærmiljøet kunne delta også for å vise sin takknemlighet. For alle de som utførte *sebacaria* i løpe av deres tjenestetid, kunne det ha vært til personlig fordel og positivt omdømme å bli nevnt i disse graffitiene. Siden keiseren, *praefectus urbi* og *praefectus vigilum* kunne medvirke til avgjørende beslutning for *sebacarius* fremtid også etter deres utførte tjeneste og når de hadde oppnådd juniansk latin statsborgerskap (Ulpian Reg. 3.1; Ulpian Reg. 3.5). Vigiles VII kohort var nok ansett som beskyttere i nabolaget og regionen, dette medførte trygghet for innbyggerne så de kunne sove trygt om natten og ved brann kunne *vigiles* være livreddere. De utførte brannvernsarbeidet med fare for eget liv, så deres status var nok høyt verdsatt av den lokale befolkningen. Så ved seremonielle festligheter og høytider kunne nok nabolaget delta eller hatt behov for å tilbe helligdommens guder og beskyttere. Ved religiøse sammenkomster kunne nok brakkens æres dedikasjoner nettopp vært symbol for politisk påvirkninger av tankesett og verdier, gjennom keiserens stadige framstillinger var hans tilstedeværelse i symbiose med tradisjonelle guder. Siden den politiske kulturen i det imperiale Roma påvirket ulike samfunnslag gjennom sosiale handlinger og religiøs praksis, kunne dermed *vigiles* som tilhørte stasjonen med deres statlige rolle vært et bindeledd av formidling til innbyggerne i regionen.

6.4. *Castra Vigilum* region II insula V, Ostia

Det vil nå settes søkelys på *castra Vigilum* region II insula V fra Ostia med en kronologisk gjennomgang av komplekset. Brakkens ruiner, gjenværende detaljer og dets dekorative utsmykninger skal studeres, dette for å kunne evaluere bygningens faser. Eiendommen dekker et flate areal på om lag 2760 kvadratmeter og komplekset rommer omtrent hele arealet, inkludert en stor sentral indre gårds plass A (*figur 10*, Sablayrolles, 1996:311). Bygningen er rektangulær, innover vent og var på tre eller fire etasjer (Vaglieri, 1911:370, Rainbird, 1986:164). Arealet benyttet til bo og serviceroom rommer ifølge Sablayrolles (1996:308) om lag 600 kvadratmeter per etasje. Ved å studere kompleksets konstruksjoner skal jeg undersøke brakkens byggefaser med hensyn til tidligere forskeres hypoteser. Jeg argumenterer for *vigiles* prioritering til å reflektere de administrative bestemmelser som foregikk, dette i relevans til bygningens renoveringsfaser. Der *castrum* var praktisk, anvendelig og gjenspeiler *vigiles* utviklingsløp. Brakkens utsmykninger og helligdom *Augusteum* gir innsikt om *vigiles* kulturelle identitet tilknyttet deres virksomhet (*fig. 10*). Ved å utfordre tidligere forskning hevder jeg at bygningen gjennom symboler, markeringer og dedikasjoner indikerer politiske interesser og verdier. Dette ved å fremvise *vigiles* rolle som mellomledd for kommunikasjon av politisk agenda, mellom keiseren og befolkningen.

Castra Vigilum ble først konstruert i 137-138 e.kr. som var i Hadrians regjeringstid, etterfølgende har komplekset gjennomgått flere konstruksjons og restaureringsfaser. Rainbird (1986:162) gjenkjente i sin forskning av brakken til tre konstruksjonsfaser; første fase fra da bygningen ble ferdigstilt i 138 e.kr, andre fase fra siste halvdel av 100-tallet e.kr og en tredje fase fra den Severiske perioden. Sablayrolles (1996:294) har i sine undersøkelser i tillegg til å gjenkjenne disse konstruksjonsfasene også gjenkjent en fjerde restaureringsfase etter 250 e.kr. Reynolds (1926:107) hevdet at bygninger benyttet til brannstasjoner ordinært var private komplekser, overtatt av staten og med tiden erstattet av bygninger av mer militær arkitektonisk utførelse og stil. I denne sammenheng mente han at brakken i Ostia ordinært hadde vært et privat hus før overtagelsen og benyttelsen av *vigiles* (Rainbird, 1986:165). Mens Zevi (1970:24) mener *vigiles* tok i bruk en tidligere bygning før 137 e.kr, siden han argumenterer for en underliggende bygning å tilhøre Domitians tid og fragmentfunn av to inskripsjoner som består av *vigiles* dedikasjoner dedikert til Trajan fra tiden 102-116 e.kr. til å understøtte dette. Siden dette er bygningsmasse funnet under brakken fra Hadrians tid er en tidligere Domitian brakke sine eventuelle strukturelle former usikre (Rainbird, 1986:157). Rainbird (1986:165) evaluerte de fleste rommene til komplekset å være boliger eller

oppholdsrom for *vigiles*, samt at rommene på bakkenivå til å vert bestående av utstysrom, kontorer, medisinske rom og fengselsceller. Med den sentrale gårdsplassen benyttet til øvelser, vedlikehold av brannvernustyr og seremonier med adkomst sentralt til *Augusteum*.

Figur 10: Plantegning av castra Vigilum fra det antikke Ostia. Konstruksjonsfaser; fase 1 rød, fase 2 oransje, fase 3 blå og fase 4 grønn (Hentet fra: Sabalyrolles, 1996:294, fig.4).

Brakkens hovedinngang, vestibulum 1 og de tre små rommene fremfor østfasaden

Brakkens hovedinngang var sentralt på øst siden av komplekset med en bredde på 3.95 m. Dette var brakkens største inngangsparti bestående av en buegang med travertin terskel, vel å merke uten spor av vogner. Hovedinngangen leder inn til *vestibulum 1* og denne gangen har en størrelse på 6 x 4.25 m med store firkantede gulvfliser *bipedali* (fig. 10, Vaglieri, 1912:50). Fremfor brakkens østfasade og til hver side av hovedinngangen var tre mindre rom med sorte og hvite mosaikkgulv, antagelig fra tidlig 200-tallet e.kr. Rommet nordenfor har et mosaikkgulv med hvite fliser som grunntone og sorte fliser som avbildet selve motivet, størrelsen på rommet er 3,52 x 1,95 m. Det illustrerte motivet er bestående av en innrammet kalk, der selve rammene kan gi en illusjon av en nisje. I kontrast er de to rommene sør for hovedinngangen bestående av mosaikkgulv med sorte fliser som grunnfarge og hvite fliser som illustrerer motiv og innskripsjoner. Rommet nærmest inngangen til brakken er 3,20 x 1,90 m og avbilder også en innrammet kalk sentralt i gulvet, med en innrammet innskrift i det sørvestlige hjørne (Romano 2007:15; Regio II - Insula V - Caserma dei Vigili (II,V,1-2) - "bars").

"[Pro]CLVS
FECIT M(iles) C(ohortis) S(ua) I(mpensa)" (CIL 14, 4755a1).

Oversatt: Proclus,
soldat av kohorten, laget det for egen regning

Det sist værende av disse rommene har en størrelse på 2.28 x 1.90 m og mosaikkgulvet har en innrammet gresk innskrift i det sørvestre hjørne, selve rammen har karakteristisk utførelse som votivtavle, *tabula ansata* (Romano, 2007:15; Regio II - Insula V - Caserma dei Vigili (II,V,1-2) - "bars").

"ΠΡΟΚΛΟC
ΕΠΟΙΗCΕΝ" (CIL 14, 4755a2).

Oversatt: Proklos
lagde det

Disse rommene hadde markiser og har tidligere blitt antatt å være små vertshus benyttet som barer, dette på grunn av illustrasjonene av begrene (Romano, 2007:15). Sablayrolles (1996:305) hevder at *vigiles* kunne oppsøke disse barene mellom skift for forfriskninger og hygiene, et tilbud for brannmennene administrasjonen tok hånd om. Andre forslag om bruken av rommene har blitt vurdert til at de heller hadde et religiøst formål i forbindelse med brakkens helligdom *Augusteum* (Regio II - Insula V - Caserma dei Vigili (II,V,1-2) - "bars").

Brakkens omliggende rom 1-44

De omkringliggende rommene 1-44 blir belyst nå (*fig. 10*). Felles for de fleste av brakkens rom er at gulvene var av *opus spicatum* teglstein sammensatt i et fiskebeinsmønster eller *opus spigninum* romersk betong med små knuste biter av keramikk og murstein, dette vanlig i service og sekundærrom. De fleste veggene var i *opus tectorium*, stukkatur som etterligner marmor dekorert med malerier (Sablayrolles, 1996:304-305). Vedsiden av *vestibulum 1* sentralt på østsiden befinner rom 2 seg mot nord (*fig. 10*). Rommet var bestående av et svart og hvitt mosaikkgulv med et geometrisk motiv som kan ligne avbildninger av blomstrer med et stort hvitt sirkulært parti i midten og fire sorte kronblad rundt, med et gjentakende mønster. Mosaikken hadde en ytre kantbord og rommets vegger var bestående av store røde paneler med gule rammer, samt en naken mannsfigur (Sablayrolles, 1996:304-305; Romano, 2007:16). I likhet med rom 2 var rom 3 kvadratisk og hadde en størrelse på 4,75 x 4,30 m, mens rom 4 som er i det nordøstre hjørne har en størrelse på 7,60 x 4,50 m (*fig. 10*). Rom 4 har et tuffgrusgulv på et lavere nivå som tilhører et tidligere stadium. Det øvre nivået består av et gulv i *opus signinum* og rommets oven tilhører også denne fasen, ovnen var laget av flere deler av *dolii* og veggene av fliser og jord (Vaglieri, 1911:370, Sablayrolles, 1996:304). Vaglieri (1911:370) gjenkjente dermed rommet fra og med denne fasen til å være en *taberna* og *thermopolium* benyttet til servicested for varmmat. I tillegg til at rom 3 og 4 opprinnelige hadde hver sin passasje mot vest, har disse rommene også passasje mot gaten i øst som tilhører fjerde byggefase og gjennomgang mellom hverandre gjenkjent til å tilhøre tredje byggefase. Dermed har rom 3 med sin tilknytning også blitt identifisert til å tilhøre servicested *taberna 4* (Sablayrolles, 1996:296,299).

Nå blir rommene langs brakkens nordvegg gjennomgått mot vest. Trappeoppgang 5 har tilkomst fra gaten, men har også en passasje i sør fra første konstruksjonsfase (*fig. 10*). Det var et avløp i det smale rom 6 og størrelsen var cirka 5 x 2,50 m (*fig. 10*). Videre er to store rom 7 og 8 med en størrelse på om lag 5 x 4,5 m (*fig. 10*). Nr. 9 var brakkens store inngang i nord og dette inngangspartiet er fra brakkens første fase, men det ble gjennomført renoveringer i fjerde fase som medførte at åpningen ble lokket (*fig. 10*). I likhet med rom 7 og 8, har begge de store rommene 10 og 11 omtrent en størrelse på 5 x 4,5 m (*fig. 10*). Rom 12 er smalere, rektangulært og er om lag samme størrelse og fasong som rom 6 (*fig. 10*). Fra rommet er det en passasje inn til trappeoppgang 13, åpnet i fjerde byggefase (*fig. 10*). Trappeoppgangen er direkte tilknyttet det smale rommet 14 som opprinnelig hadde en utgang mot gaten restaurert i den tredje fasen og en opprinnelig passasje inn mot gårdsplassen

restaurert i fjerde fase (*fig. 10*). Rom 15 har en størrelse på 23 m², mens rom 16 har en størrelse på om lag 35 m² og hadde en hems fra bygningens første fase. Rommet hadde en bred adkomst på 2.15 m direkte fra gaten, oppstøtt med en buegang (*fig. 10*). Det er en direkte gjennomgang til trappeoppgang 17 som også hadde en tilkomst fra gaten (*fig. 10*). Rom 18 hadde opprinnelig tilkomst i vestveggen og adgang mot gaten i nord (*fig. 10*). Verken rom 16, 17 eller 18 hadde opprinnelig innover vente døråpninger mot de indre gårdsplassene. Først i andre fase fikk rom 18 tilkomst direkte mot sør og rom 16 i tredje fase. Det er avløp i øst og vest veggen til rom 18, dermed har rommet blitt identifisert til å være toalett, *forica* (Rainbird, 1986:163-164, Sablayrolles, 1996:296,304-305). Rainbird (1986:163-164) mener rom 16 og 18 opprinnelig var butikker *taberna*, før rom 18 ble restaurert og omgjort til *forica*. Hemsene i rom 16 kunne ha vært benyttet som sovealkove av butikkansatte i den tidligste fasen, av de som arbeidet i administrasjonen til *vigiles*, eller eventuelt leid ut til privatpersoner. Dette siden disse rommene 16-18 ikke hadde tilkomst til resten av komplekset i den tidligste fasen.

Vestfløyen bestående av rom 19-27 ble i motsetning til det meste av komplekset først bygget i andre konstruksjonsfase (*fig. 10*). Grunnmurene til det eldste komplekset var 0.80 m djupere enn grunnmurene til denne fløyen. Den ordinære vestveggen hadde opprinnelig to adganger som ble gjenbygd ved byggingen av den nye vestfløyen, der det er gjenværende relieffbuer i veggkonstruksjonen. Ene åpningen var mot der rom 20 senere ble plassert og den andre åpningen var mot rom 26 (*fig. 10*). Trappeoppgang 23-24 hadde tilkomst fra gaten til kompleksets øvre etasjer, mens rommene 19-22 og 25-27 hadde opprinnelig fra konstruksjonene i andre fase inngang fra gaten (*fig. 10*). Ikke før den tredje fasen ble rommene 20-22, 25 og 26 sine innganger avstengt og erstattet med nye passasje inn mot de indre gårdsplassene. Hjørnerommene 19 og 27 sine tilkomster fra gaten ble først gjensperret i fjerde fase og ble erstattet med nye åpninger mot siderommene i nord og sør (Rainbird, 1986:160, Sablayrolles, 1996:293,297). Grunnlaget for at restaureringen av de to hjørnerommene ble ansett å tilhøre en senere fase enn de andre rommene fra vestfløyen er Sablayrolles (1996:297) observasjoner og hullboring av de gjenmurte åpningene. Han anså de arkitektoniske konstruksjonene og fyllingene å være behandlet ulikt fra resten av rommene langs vestveggen. Rommene langs vestfløyen har blitt anslått å være butikker fra andre fase, da tilkomstene var anvendt mot gaten og ikke direkte tilknyttet resten av komplekset. Mens det fra restaureringene i den severiske tiden, tredje fase, må ha blitt anvendt til ett annet formål tilknyttet *vigiles* virksomhet. Dette kan skyldes behov for utvidelse, siden dører ble erstattet og vent innover til resten av brakken. En gjenværende kultnisje innhugget i

nordøstlig side av rom 27, kan stille spørsmål til om at dette rommet hadde en religiøs funksjon (Bakker, 2007).

Brakkens sørside vil bli belyst nå i retning mot øst. Nærmest vestfløyens hjørnerom 27 er rom 28 og de kommuniserte direkte med hverandre fra fjerde fase (*fig. 10*). I rom 29 mente Rainbird (1986:154,161) at det måtte ha vært en åpning mot vest senere gjenfylt, dette begrunner han ettersom at det ble funnet spor etter to rette skjøter i veggen. Rainbird (1996:296) er uenig i at dette kunne ha vært en døråpning ettersom det ikke finnes noe spor av dette i rom 28 som er rommet vedsiden av i vest (*fig. 10*). Rom 30 har en størrelse på om lag 17 m², rom 31 var ordinært en adkomst til brakken med direkte tilknytning til trappeoppgang 32, men denne tilkomsten ble gjenmurt i tredje fase (*fig. 10*). Både rom 33, 34 og 35 har en størrelse på cirka 5 x 4.50 m, rom 33 har gjennomgått restaureringer i fjerde fase der passasjen inn mot gårdsplassene ble gjenmurt og gjennomgangen ble erstattet med en åpning mot rom 34 (*fig. 10*). Nr. 36 var den store inngangen i sør med en bredde på 2.70 m (*fig. 10*). Alle de store inngangspartiene 1 i øst, 9 i nord og 36 i sør er sentralt og symmetrisk plassert i forhold til gårdsplass A, dette gir et estetisk uttrykk. I likhet med rom 33-35 har rommene 37 og 38 en størrelse på omtrent 5 x 4.50 m (*fig. 10*). Et mindre rom 39 hadde en størrelse på om lag 17 m² og i fjerde fase ble en gjennomgang konstruert mellom rom 38 og 39 (*fig. 10*). Øst i sørveggen er en trappeoppgang 40 og et mindre rom 41, dette rommet er en utsparring vedsiden av trappen (*fig. 10*).

Forica 42 har en størrelse på 7.60 x 4.50 m og er hjørnerommet i brakkens sørøstlige ende (*fig. 10*). Det ble i dette rommet funnet en liten *aedicula* som henger på rommets vest vegg, gjenværende toalettsitteplasser befinner seg på østveggen mot sør og sentralt i rommet er et marmoralter med en inskripsjon dedikert til underoffiser Valerium Myron fra IIII kohort. På høyre side av marmoralteret var en uthugget kanne (*fig. 11*; CIL 14, 4281; Sablayrolles, 1996:296,304). Selve *aedicula* er utover vent mot rommet, bestående av to søyler til hver side med en overbygd trekantet fronton over med en inskripsjon dedikert til *Fortuna Sancta* (*fig. 12*). Det var sannsynligvis i denne en liten statue av brakkens genius eller gudinnen Fortuna ble plassert. I vårtid kan det virke spesielt å ha en *aedicula* inne på toalettet, men så integrert det religiøse var i dagliglivet i den antikke tiden er det kanskje ikke så merkelig likevel. *Fortuna Sancta* kunne være toalettets beskytter rettet mot hygiene og helse av de rullerende avdelingene når de hadde tjeneste i Ostia, antagelig for beskyttelse mot sykdomsfremkallende demoner (Kopoen, 2021:202-203). De gjenværende rommene på østsiden 43 og 44 hadde begge en størrelse på om lag 4.75 x 4.30 m, dette i likhet med rom 2 og 3 (*fig. 10*). Det ble

åpnet en passasje mellom rom 43 og 44 i fjerde restaureringsfase og rom 44 hadde en buet veggnisje innhaket i sørveggen, muligens hadde denne en opprinnelig *aedicula* fasade. Rom 43 og 44 hadde innrammede inskripsjoner som nevner vigiles tilgang til *frumentum publicum* offentlig korn som følge av deres tjeneste. Rom 4 og 42 hadde også omtrent samme størrelse, dette medfører at østfløyen har et symmetrisk preg med *vestibulum I* i senter (Sablayrolles, 1996:304-305; Bakker, 2007; Romano, 2007:17).

Figur 11: Forica 42 avbildet med marmoralter og med gjenværende toalett sitteplasser (Foto Lisa Aurdal Lyngstad, 28.09.22).

Figur 12: Aedicula inne på forica 42, dedikert til Fortuna Sancta (Foto: Jan Theo Bakker 2007).

Brakkens indre gårds plasser og Augusteum

Brakkens indre plan er bestående av gårds plass A som har en størrelse på 40 x 21 m omkranset i nord, øst og sør av portiko oppstøtt av mursteinpilastre, med en bredde på om lag 4.20 m i øst og 4.60 m i nord og sør (fig. 10; Sablayrolles, 1996:295,304). Vest for gårds plass A er en stor helligdom *Augusteum* omringet av rom 45-51, i retning sør, vest og nord (fig. 10; Sablayrolles, 1996:296). Gårds plass B er vest for disse rommene og har en bredde på cirka 4.60 m (fig. 10; Sablayrolles, 1996:295). Nord for *Augusteum* og de tilhørende rommene er en smalere korridor, passasje C, med en tilsvarende passasje D i sør (fig. 10). Vestenden av passasje D ble avstengt i fjerde restaureringsfase.

Alle rommene 45-51 hadde ordinært gjennomgang mellom hverandre. Det store rom 45 var sør for *Augusteum* og det store rom 51 var nordfor, begge disse rommene hadde tilkomst fra gårdsplass A (fig. 10) Åpningen mellom rom 45 og 46 ble gjenmurt i andre restaureringsfase og øst i rom 51 var en terskel i åpningen som har gjenværende spor av mindre vogner. Rommene vest for *Augusteum*, nr. 46-50 var noe mindre i størrelse og hadde opprinnelig tilgang fra gårdsplass B (fig. 10). Gjennomgangene mellom rom 46-50 ble muret igjen i tredje konstruksjonsfase og kun åpningen mellom rom 50 og 51 er gjenværende (Sablayrolles, 1996:296). Det har tidligere blitt vurdert at rommene 46-50 ble benyttet av administrativt personell og offiserer (Bakker, 2007). Rainbird (1986:164) har foreslått at disse rommene ble gjenmurte fordi det var et større behov for mer hylleplass til det økte administrative papirarbeidet, dette spesielt tilknyttet den severiske tiden.

Vestibulum til helligdommen *Augusteum*, såkalt *pronaos* har en størrelse på 9.68 x 4.10 m og gulvet er bestående av et sort og hvit mosaikk (fig. 10 og 14). Foran *pronaos* er gjenværende rester av to marmorsøyler. Vestibylens sidevegger med åpning er i likhet med mosaikkgulvet fra kompleksets tredje fase, severisk tid. De allegoriske avbildningene i mosaikkgulvet illustrerer tre faser i ofringen av en okse. De figurative motivene er avbildet i sort med en hvit bakgrunn og med en dobbel sort bord rundt. Både på venstre og høyre side er de illustrerte motivene bestående av en mann med øks *victimarius* og en død okse foran. Innenfor det venstre motivet er det illustrert en mann med en pisk som leder oxen mot et alter sentralt i mosaikken. På venstre side av alteret er en mann avbildet med en langøks *popa* og til høyre for alteret er to menn, den første spiller på dobbelfløyte *tibia* og den andre såkalte presten med bladkrone holder et fat *patera* (Bakker, 2007; Romano, 2007:18). Romano (2007:18) mener motivets illustrasjoner fremstiller ofringsritualer som ble praktisert i helligdommen.

Innenfor *pronaos* og to trappetrinn opp var helligdommens sentrale tempelrom *cella*, med en størrelse på 11.68 x 6.60 m (fig. 10 og 13). Foran i *cella* er en forhøyning *podium* med en trapp opp fra nord siden, oppå forhøyningen er fem hvite marmorsøyler med dedikerte inskripsjoner til Antonius Pius, Lucius Verus, Septimus Severus og to til Marcus Aurelius, i retning fra nord til sør. Dedikasjonen til Severus kan tidligere ha tilhørt en annen siden den tidligere inskripsjonen ble fjernet. En marmorsøyle nord i *cella* var dedikert til Hadrians adoptiv sønn Lucius Aelius Verus Caesar. I gårdsplass A og foran *pronaos* er fem marmorsøyler og to sørvest i gårdsplassen. Marmorsøylene mot vest i gårdsplass A er dedikert til Septimus Severus kone Iulia Domna, Caracalla, Geta, Septimus Severus og Gordian III sin kone Furia Sabinia Tranquillina, i retning mot sør. De to gjenværende

marmorsøylene er dedikert til Gordian III og Caracalla. Ettersom Caracalla myrdet sin bror ble navnet Geta hugget bort dermed fjernet fra eksistens (Reynolds, 1926:108-109; Bakker, 2007). Nærmest alle soklene ble funnet in situ, til ære for disse imperialistiske keiserne og familiemedlemmer. Ordinært hadde nok soklene små statuetter av de nevnte i keiserfamiliene (Bakker, 2007; Laird, 2015:52). Den imperialistiske kultpraksisen og keiserdyrkelsen bærete både keiserfamilien og assosierte de direkte til deres guddommelige eksistens, dette blir tydelig fremstilt og markert i denne hederen.

Figur 13: Bildet tatt fra gårdsplassen av Auguasteum og flere av marmorsøylene med dedikasjoner (foto: Lisa Aurdal Lyngstad, 28.09.22).

Figur 14: Mosaikkgulvet til pronaos avbilder rituell praksis av ofringsfaser av en okse (foto: Lisa Aurdal Lyngstad, 28.09.22).

Konstruksjoner fra den fjerde fasen av rom 52, 53 og 54 under portikoen i nordøst bryter med den visuelle fremstillingen av symmetri av brakken omliggende til gårds plass A (fig. 10). Sablayrolles (1996:302) hevder at denne ombyggingen har sammenheng med konstruksjonen av trapp 5 og rekonstruksjonen av rom 3 og 4 med åpning mot gaten. Hva delrommene eller rommene 52, 53 og 54 ble benyttet ellers uklart. I gårdsrom A er to store trekantede vanntanker med buende ender, cisterne 55 i nordøst enden og cisterne 56 tilvarende i sørøst (fig. 15 og 16; Bakker, 2007). Sablayrolles (1996:303) har foreslått at vannet i disse tankene var benyttet til allmenn bruk både til brakkens menn og hester, mens han fremlegger at det ikke er spor av *vigiles* bruk av vanntankene. Det kan likevel ikke fraskrives at vann kunne bli benyttet til øvelser *vigiles* utførte på gårds plass A, eller i forbindelse med annen bruk i deres virksomhet. Bakker (2007) mener vann fra cisternene kunne ha blitt brukt under øvelser for bruk av pumper og bøttekjeder. Det er også en rektangulær mindre cisterne i gårds plass B langs vestveggen i retning mot sør (Sablayrolles, 1996:303). Denne cisternen vil i så fall være forbundet med de administrative rommene, hvert fall fra og med den andre fasen da den ble konstruert.

Figur 15: Vanntank nordøst i gårds plassen (foto: Lisa Aurdal Lyngstad, 28.09.22).

Figur 16: Vanntank sørøst i gårds plassen (foto: Lisa Aurdal Lyngstad, 20.09.22).

6.5. Inskripsjoner fra *Castrum ostiense*

De 127 inskripsjonene fra *Castrum ostiense* består av offentlige dedikasjoner, men også markeringer av mer privat karakter. Flere av inskripsjonene nevner *vexillation* som var en rullerende avdeling som gikk på omgang i Ostia, fire måneder i turnus der vaktskiftet var ved fullmåne *Ides* i april, august og desember (CIL 14, 4380; 4381; 4385; 4386; 4387; 4388; 4397; 4499; 4500; 4501; 4502; 4503; 4504; 4505; 4506; Reynolds, 1926:112). Rainbird (1976:196) mener den rullerende avdelingen hadde som fast praksis fire legion kommandører *centurions* og *vigiles* fra ulike kohorter kunne være under ledelse av andre kommandører i

denne midlertidige tjenesten, enn fra sine respektive kohorter (CIL 14, 4397; 4500; 4501; 4503). Flere av inskripsjonene fra brakken benevner konsuler *consules*, noen av tilfellene markert med II eller III vedsiden, dette fordi de tilhører den spesifikke legionen under sin tjeneste i Ostia. Andre med høyere stilling som frekvent benevnes er *praefectus vigilum*, *subpraefectus* og tribuner, men Rainbird (1976:196) hevder at bare de med de to sistnevnte stillingen var aktivt til stede ved brakken. *Subpraefectus* var høytstående personal ansvarlig for dedikasjoner, mens tribuner var ansvarlig for *vigiles*.

Flere av innskriftene involverer *vigiles* opprinnelige tilhørighet til kohortene i Roma. *Cohortis I vigilum* ble representert i et tilfelle (CIL 14, 4526), *cohortis II vigilum* ved tre forekomster (CIL 14, 4381; 4386; 4387), *cohortis III vigilum* ble innført i et tilfelle (CIL 14, 4499), *cohortis IIII vigilum* i to inskripsjoner (CIL 14, 4281; 4378), *cohortis V vigilum* ved to forekomster (CIL 14, 04490; 04517), *cohortis VI vigilum* i tre tilfeller (CIL 14, 4378; 4388; 4397), mens *cohortis VII vigilum* forekommer i hele sju innskrifter (CIL 14, 4368; 4376; 4380; 4526; 4398; Zevi, 1970:25-27:fig.20 og 21; Zevi, 1970:29:fig.22). I to tilfeller er det uidentifisert hvilke kohorter de omtalte brannvernstopper ordinært tilhørte (CIL 14, 4378; 4507).

Etter den overordnede undersøkelsen av brakkens innskrifter der ordtrender og forekomsten var i søkelys, blir fem innskrifter fra Ostia belyst grundigere. Disse er informative og inneholder noe ulik informasjon, denne gjennomføringen blir foretatt for å kunne studere et bredere perspektiv om *vigiles* både om religiøse og praktiske aspekter. Utvelgelsen er bestående av to av marmorsøylene som var dedikert til ære for keisere og deres familiemedlemmer, mer spesifikt en av de som var dedikert til Septimius Severus og dette er en av de få innskriftene som nevner *restitutori castrorum Ostiensium*. Den andre var til ære for Julia Domna titulert med formell stillingstittel, dette er ikke den eneste kvinnen som har æres dedikasjon fra marmorsøylene i komplekset, men hun er den eneste som har denne tittelen fra brakken. Den tredje er en inskripsjon fra en marmortabell som registrerer de som har oppnådd tilgang til gratis offentligkorn *frumentum publicum*, dette er en av flere innskrifter av denne typen og denne er den tidligste som forkommer. Den neste innskriften er bestående av noen graffittier fra komplekset, dette er tilfeller der trompetister *bucinatores* er nevnt. Den sist værende valgte graffittien er ikke fra brakken, men er et av de eneste tilfellene *sebaciarius* og forbindelsen til *vigiles* er benevnt i Ostia. Grunnlaget for denne utvelgelsen er for å kunne undersøke et bredere omfang og gi en informativ oversikt over komplekset, virksomheten, samt den politiske og kulturelle innvirkningen.

"Imperatori Caesari

Lucio Septimio Severo

Pio Pertinaci Augusto,

Arabico, Adiabenico, Parthico Maximo,

5 Felici, pontifici maximo, tribunicia potestate XV, imperatori XII,
consuli III, patri patriae, divi Marci Antonini Pii

Germanici Sarmatici filio, divi Commodi

fratri, divi Antonini Pii nepoti,

divi Hadriani pronepoti, divi

10 Traiani Parthici abnepoti,

divi Nervae adnepoti,

restitutori castrorum

Ostiensium

sub Cnaeo Marcio Rustio Rufino, praefecto vigilum eminentissimo viro,
15 cura «ntibus»

Caio Laecanio Novatilliano, subpraefecto et

Marco Flavio Raesiano, tribuno cohortis II vigilum,

praeposito vexillationis" (CIL 14, 4381).

Oversatt: Til keiseren Cæsar | Lucius Septimius Severus | Pius Pertinaci | Augustus | Arabisk, Adiabene, Partia til den Øverste, | Velstående, store paven, har tribunikerens makt for XV gang, keiser for XII gang | Konsul for III gang , landsfaren, den guddommelige Marcus Antoninus Pius sønnen til den germanske sarmateren, den guddommelige Commodus | bror, nevø av den guddommelige Antoninus Pius, | oldebarn av guden Hadrian, guden | Trajan Parthics oldebarn | Nevø av guden Nerva | til restauratøren av castrorum | Ostiensium | under Cnaeus Marcus Rustius Rufinus, offiser vigilant den mest eminente mannen, | XV omsorgsfull | Caius Laecanius Novatillianus, underprefekt, og | Marco Flavius Raesiano, tribune kohort II vigilanter, | ansvarlig for avdelingen

Inskripsjon 4381 er datert til 207 e.kr og er innrisset på en av marmorsøylene langs gårdsplassens vestside, den andre mot sør (EDR106372). Dedikert til Septimius Severus med sitt fullstendige navn, etterfølgende titulert med stillingstitler og antall gjenvalgte stillinger. Hele inskripsjonen har en markert innramning. Regionene arabisk, adiabene og patia står like etter hans navn, dette kan være markert ettersom Septimius Severus erobret disse

landområdene. Dedikasjonen har et stort søkelys på hvem han var, men også med relasjon til det forestilte slektskapet hans til Hadrian og etterkommerne i det Antoninske dynastiet (Boatwright, 2021:269). Jeg argumenterer for at det å forgude de forestilte forfedrene i keiserfamilien gjorde at Septimius Severus hadde en direkte tilknytning til de, samtidig som det opphøyde og guddommeliggjorde hans eksistens. Ordene *restitutori castrorum Ostiensium* markerer begivenheten som forgikk på denne tiden, restaurering av brakken fra den tidlige severiske perioden. Bare en annen inskripsjon 4387 nevner disse ordene, dette på marmorsøylen langs gårdsplassens vestvegg, den andre mot nord. Denne var dedikert til ære for hans sønn Marcus Aurelius Antoninus Caracalla, også datert til 207 e.kr. Om dedikasjonen på marmorsøylen som var plassert mellom disse til Publius Septimius Geta, Septimius Severus andre sønn opprinnelig markerte denne eller lignende begivenhet er usikkert ettersom hele innskripsjonen er fullstendig pusset bort. Etterfølgende i inskripsjon 4381 ble en underoffiser, en underprefekt, samt en tribune, nattevaktkommandant fra kohort II fremlagt som ansvarlige for avdelingen i Ostia på denne tiden.

"Iuliae

Augustae

matri Aug «ustî»

et castrorum

5 sub Cnaeo Marcio Rustio Rufino, praefecto vigilum, eminentissimo viro,
cura «ntibus»

Caio Laecanio Novatilliano subpraefecto et

Marco Flavio Raesiano, tribuno cohortis II vigilum,

praeposito vexillationis" (CIL 14, 4386).

Oversatt: Julia Augusta | mor av *Augusteum* | og *castrorum* | under Cnaeus Marcus Rustius Rufinus, prefekt vigilant, en høyst eminent mann, | agentansvarlig | Gaius Laecanius Novatillianus underprefekt og | Marco Flavius Raesiano, tribune kohort II vigilanter, | ansvarlig for avdelingen.

Den neste inskripsjonen 4386 er datert til å være fra 211-217 e.kr og er innrisset på marmorsøylen ved gårdsplassens vestside, lengst mot nord (EDR106383). Denne innrammede innskripsjonen er dedikert til ære for Septimius Severus kone og Caracallas mor med formelle stillingstitler Julia Augusta mor av *Augusteum* og *Castrorum*. Dette ble hun også titulert med på en marmortavle som ble funnet nord i brakken, datert til tiden 203-205 e.kr (CIL 14, 04385). Selv om kvinnene fra keiserfamiliene kunne ha den formelle tittelen Augusta, var den

militære assosiasjonen til Julia Domna særegen og ny. Stillingstittel tilknyttet militærleirer ble etterfølgende benyttet av andre kvinner i det severiske dynasti (Boatwright, 2021:248,270). Denne assosiasjonen viser også til en direkte tilknytning av brakkens status i den severiske tiden og militær organiseringspraksis, siden inskripsjonene med *master castrorum* hovedsakelig var benyttet på militærleirer. Selv om Julia Domna ikke er fremstilt med noen keiserlige aner er hun i de to inskripsjonene 4385 og 4386 benevnt som mor av helligdommen *Augusteum*, dette opphøyer henne også i et guddommelig lys. Deretter i inskripsjon 4386 ble en agentansvarlig underprefekt, en annen underprefekt og en tribune, nattevaktkommandant fra kohort II fremlagt som ansvarlige for avdelingen i Ostia på tidspunktet.

Figur 17: Dedikasjon til Septimius Severus, CIL 14, 4381 (foto: Lisa Aurdal Lyngstad, 28.09.22).

Figur 18: Dedikasjon til Julia Domna, CIL 14, 4386 (foto: Lisa Aurdal Lyngstad, 28.09.22).

"Cohors III vigilum. //

Ii qui descenderunt in vexillatione Ostis Idibus Augustis in
Idus Decembres, Pudente et Polione consulibus, centuria Claudiana.

Quintus Livius Quinti filius Salutaris, frumentum publicum accepit, die
VIII, tabula XLVIII, kognita causa;

- 5 Marcus Ulpius Celestinus, frumentum publicum accepit, die VII, tabula XLI, kognita causa;
- Lucius Octavius Sabinus, frumentum publicum accepit, die VII, tabula LVIII, kognita causa;
- Publius Cassienus Hilarus, frumentum publicum accepit, die VII, tabula LVIII, kognita causa;
- Lucius Nonius Luci libertus Proclus, frumentum publicum accepit, die I, tabula LVIII, kognita causa;
- Lucius Laesina Luci filius Marcellinus, frumentum publicum accepit, die <---> , tabula <---> , kognita causa;
- 10 Quintus Aemilius Theseus, frumentum publicum accepit, die <---> , tabula <---> , kognita causa;
- Lucius Plutius Agathopus, frumentum publicum accepit, die `VII`, tabula `LXXXII`, kognita causa;
- Lucius Lepidius Restutus, frumentum publicum accepit, die <---> , tabula <---> , kognita causa;
- Lucius Plutius Iulianus, frumentum publicum accepit, die <---> , tabula <---> , kognita causa;
- Caius Vennius Leo, frumentum publicum accepit, die <---> , tabula <---> , kognita causa. //
- 15 Curam egit tituli
- Venius
- Leo.
- Bonis bene" (CIL 14, 4499).
- Oversatt: Kohort III vigilanter | De som gikk ned med avdelingen til Ostis i de augustdagene | Idus desember, med konsulene Pudente og Pollione, det Claudianske århundre. | Quintus Livius Quintus, sønn av Salutaris, mottok offentlig korn den 8. dagen, tabell XLVIII, kjent sak; | Marcus Ulpius Celestinus, mottok offentlig korn, den 7., bord XLI, kjent sak; | Lucius Octavius Sabinus, mottok offentlig korn den 7., bord LVIII, kjent sak; | Publius Cassienus Hilarus, mottok offentlig kornet, den 7., bord LVIII, kjent sak; | Lucius Nonius Proclus, frigjort fra Lucius, mottok offentlig korn, den 1., bord LVIII, kjent sak; | Lucius Laesina, sønn av Lucius Marcellinus, mottok offentlig korn, på dagen <---> , tablett <---> , kjent årsak; | Quintus Aemilius Theseus, mottok offentlig korn, dagen <---> , tablett <---> , kjent årsak; | Lucius Plutius Agathopus mottok offentlig korn, den 7., bord LXXXII, kjent sak; | Lucius Lepidius Restutus, mottok

offentlig korn, på <---> , tablett <---> , kjent årsak; | Lucius Plutius Julianus, mottok offentlig korn, på dagen <---> , tablett <---> , kjent årsak; | Gaius Vennius Leo, mottok offentlig korn, på dagen <---> , tablett <---> , kjent årsak. // | Han sørget for tittelen | Venus | Løve. | Bra bra

Inskripsjon 4499 ble funnet i avløpet til brakken og var innrisset på en marmortabell, datert til 166 e.kr. (EDR072528). Det var spor av røde fargepigmenter i bokstavene og inskripsjonen var innrammet med et bølgeformet mønster på sidene. Denne innskriften bevitner at *vigiles* fra kohort III gikk fra Roma til Ostia i august forså å vende tilbake ved fullmåne Ides i desember sammen med de to representerte konsulene, dette i det Claudianske århundre. Det var i denne innskriften registrert elleve nattevakts rekrutter med fullstendig navn og som skulle få tilgang til offentlig korn *frumentum publicum*. En frigjort med navn Lucius Nonius Proclus mottok det offentlige kornet den første, fire andre med navn Marcus Ulpus Celestinus, Lucius Octavius Sabinus, Publius Cassienus Hilarus og Lucius Plutius Agathopus mottok offentlig korn den syvende, mens Quintus Livius Quintus mottok offentlig korn den åttende. De fem resterende hadde ikke mottatt det offentlige kornet på tidspunktet, men var i ferd med å motta. Rekrutten som nederst på tabellen var Gaius Vennius Leo, etterfulgt av registreringen av at han skulle motta offentlig korn ble hans navnetitler bemerket Venus og Løve. Disse oppnådde navnetitlene ble bemerket som meget bra i denne innskriften. Sablayrolles (1996:50) anser den reduserte nattevaktens tjenestetid fra seks til tre år for å oppnå Juniansk latin statsborgerskap til å tilhøre den flaviske perioden, 69-96 (Ulpian Reg. 3.5). Denne retten anså han som forgjengeren til de rekrutterte nattevaktens goder for å kunne bli tildelt *frumentum publicum* og inskripsjon 4499 fra 166 e.kr. er det tidligste beviset for dette privilegiet. Dette var ikke den eneste innskriften fra brakken som registrerte og holdt oversikt over nattevaktene som fikk og skulle få tilgang til offentlig korn *frumentum publicum* (4500, 4501, 4502, 4505, 4506).

Den frigjorte rekrutten Lucius Nonius Proclus fra innskriften ble i likhet med inskripsjonene fra mosaikkgulvene foran brakkens hovedinngang referert til en som heter Proclus, en latin innskrift og en på gresk (4755a1, 4755a2). Kan dette være den samme personen, der Proclus la mosaikkgulvene til barene før han ble frigjort? Om dette er tilfelle kan det være en mulighet at Proclus ble tilgitt nettopp dette greske navnet etter sin tidligere eier og da han ble frigjort fikk de andre tilnavnene. Ettersom innskrift 4755a1 fastslår at Proclus som bekostet gulvene på egen regning var *miles cohortis*, en soldat av kohorten kan dette være samme person som mottok offentlig korn *frumentum publicum* i år 166 e.kr.

- a "Marcus Mirenius Iulius,
bucinator cohortis VII vigilum.
- b Iulius Faustinus ---
miles buciator
- c Salvo domino nostro Severo [[Alexandro]]
Pio Felici Augusto. Stationem
fecimus principiis dierum XXX
milites cohortis I vigilum Severianae
- d A TVTVS

[---]um Sicinius Fidelis, Clodius Floridianus,
Mantius Felix, feliciter." (CIL 14, 4526 a-d).

Oversatt: Marcus Mirenius Julius | trompetist i kohortens VII vigilanter.
Julius Faustinus --- | trompetist soldat | Tryggheten til vår mester Severus
Alexander | den fromme glade Augustus Stasjon | Vi gjorde prinsippene på
30 dager | soldater kohort I vigilanter Severiana | Et trygt | [---]um Sicinius
Fidelis, Clodius Floridianus, | Mantius Felix, vellykket.

Graffitiene 4526 a-d er fra nordveggen i *vestibulum* til *Augusteum* og er datert til å være fra 222-235 e.kr. (EDR106836; EDR106837; EDR106838; EDR106839). *Buciator* trompetist i 4526 a er innrisset med fullt navn og med tilhørighet til den VII kohorten, mens den andre *buciator* 4526 b bare er innskrevet med fullt navn. Disse graffitiene viser til en direkte benyttelse av *buciatores* i stillingen for signal og varsling, ikke bare i brakken fra Ostia, men også i den VII kohorten. *Buciator* Marcus Mirenius Iulius var nok på midlertidig vakttjeneste i Ostia, før han vende tilbake til kohort VII i Roma. I 4526 c sørget kohort I *vigiles Severiana* for tryggheten til Severus Alexander de første 30 dagene av deres innkvartering i Ostia, antageligvis med å utføre brakkenes vaktthold og branntjenester. Denne innskriften omhandler keiserens trygghet, der målet var å utføre samfunnsmessige oppgaver for keiseren og fedrelandets sikkerhet. Den *vigiles* som innrisset 4526 d virker takknemlig for vellykket og trygt utført arbeid, han nevnte også noen arbeidskollegaer i budskapet.

"Cohorte VI, centuria Ostiensis, imperante
Antonino, consulibus Laeto et Ce=
riale, sebacarius
Calpurnius.
X decennialibus votis" (CIL 14, 4530).

Oversatt: Kohorte VI, århundre Ostiensis, kommanderende | Antoninus, til konsulene Laetus og Cerialus, *sebaciarius* | Calpurnius | tiårsønsker.

Graffiti 4530 er i motsetning av de andre epigrafiske eksemplene som undersøkes grundigere ikke funnet i *castra Vigilum*, denne ble funnet i en liten *aedikula* til ære for Silvanus fra *Sacello del Silvano* reg. I, ins. III, 2 i Ostia. Mens varianter av ordet *sebaciaria* frekvent forekommer i graffiti funnene som tilhører den severiske tiden fra *excubitorium* til den VII kohort i Roma er ordet nærmest ikke benyttet i Ostia, men graffitien understøtter at *sebaciaria* også var praktisert her. Denne graffitien er datert til 215 e.kr. og var innrammet med det som imiterer inskripsjon innskrevet på votivtavle *tabula ansata* (EDR106852). Innskriften opplyser at *vigiles* fra kohort VI hadde midlertidig vaktjeneste i århundre Ostiensis under Antoninus keiserstyre, altså Caracalla. Laetus og Cerialus var konsulere og Calpurnius var den månedlige *sebaciarius*. Calpurnius ønsker med det tiårs hell og lykke til Caracalla og trygg brannjeneste ved brakken i Ostia, antagelig var dette hans bønn til Silvanus som bygningens helligdom *aedicula* var dedikert til.

6.6. Konklusjon *Castra Vigilum*

Innskriftene bestående av benevnelser av *vigiles* og dedikasjonene til Trajan fra 102-114 e.kr. oppdaget av Zevi (1970:24) på samme nivå som den tidligste bygningen plasserer *vigiles* også i det tidligere komplekset. Dette kan tyde på at det underliggende komplekset som tilhører Domitians tid ikke var en privat *insula*, men derimot et tidligere *castrum*. Det er ellers uklart om det var brakke i Ostia tidligere enn dette, Rainbird (1986:157) anser det som usannsynlig ettersom eksemplene av de tidlige *vigiles* sin stasjonering i Ostia er få i antall og spredd i tid. Dette til tross for den første kjente stasjonering av *vigiles* i Ostia og Portus som fant sted under Claudius regjeringstid fra tiden 42-54 e.kr. (Suet. Claud. 25.2:51).

Roma hadde et økende folketall på denne tiden, dette medførte at de stadig ble mer avhengig av importvarer som ble fraktet til havnebyen Ostia. Dermed ble brannvern og beredskap en viktigere prioritering i Ostia, med vern av varehusene *horreae* (Rainbird, 1986:157). Denne samfunnsoppgaven var delt ansvar blant de syv kohortene fra Roma, dette viser klart deres felles interesse for å opprettholde sikkerheten av matvarer, hovedsakelig av korn. Elven Tiber var en ferdselsåre for frakt av korn fra Ostia til regionene i Roma, dette medførte risiko reduksjon ved å fordele frakten til flere av Romas *horreae*. Tiltaket Trajan lovfestet, der han var den første som økte den årlige lønnen siden innføringen av *vigiles* under Augustus, gjorde han nokk mer verdsett av brannkorpset. Dette kan inskripsjonene dedikert til ære for Trajan indikerte. Andre tiltak Trajan lovfestet var byggegrensen som ble satt til 18 m, dette var et

brannforebyggende tiltak som bevitner den stadig økende befolkningstettheten og bygninger av brannfarlig materiale som stadig kollapset ved brann i Roma (Epit. De Caes. 13.13).

Det ble bygget et nytt brakkekompleks i Hadrians tid over den tidligste brakken, dermed tilhører det meste av bygningens konstruksjoner til årene 137-138 e.kr., bygningens første fase. Dette kan tyde på at det var et behov for utvidelse tilpasset et mer organisert formål for både brannmennene *vigiles* og administrativt arbeid. I tillegg til at Hadrian reiste rundt og inspisererte militærbasene i provinsene, ble noen baser flyttet til bedre egnede steder og i andre tilfeller opprettet nye. Han organiserte og hadde kontroll over baser, andre militære anliggender og til og med tilegnet seg oversikt over menn med ledende stillinger og offiserer (Dio 69.9.1-2:441-443). Det er en stor mulighet at Hadrian også inspisererte den para-militære Domitians brakken og at den ikke nådde opp til kravene og standarden han satte. Det førte med sannsynlighet til at han vedtok byggen av en ny, større, praktisk og funksjonell bakke.

Etterfølgende ble hovedsakelig vestfløyen konstruert i løpet andre fase som var i siste halvdel av 100-tallet e.kr. Rainbird (1986:158,160) mener vestfløyen var del av den originale planen og det var bygget på et høyere grunnivå, samt at det ble bygget i samme tid som Neptuns bad som er nabobygget sør for brakken grunnet deres linjere vestvegger. Sablayrolles (1996:295) hevder derimot at de ordinære inngangene fra vestveggen ved gårds plass B hadde relieffbuer, som han anser som permanente inngangspartier. Ettersom relieffbuene til inngangspartiene var arkitektonisk mer velutført, er jeg enig i Sablayrolles hypotese om at vestfløyen ikke var en del av den originale planen. På grunn av Neptuns bads fulle utnyttelse av sitt eget tomteareal, er et forslag at restarealet altså vestfløyen ble utbygget ordinært som butikklokale, kanskje som en inntektskilde til brannstasjonen ved utleie? Det er interessant at alle døråpningene til vestfløyen opprinnelig var vent utover mot gaten, så vurderingene om at det disse rommene var benyttet til butikker er nok sannsynlig. Dermed var ikke denne fløyen benyttet som en del av brannstasjonen på denne tiden.

I den severiske tiden, tredje fase hente en rekke rekonstruksjoner, blant annet ble rommene 20-26 som tilhører vestfløyen erstattet med døråpninger som var vent innover mot gårds plass B. Dermed ble rommene fra denne tiden av benyttet som en del av stasjonen, dette var det nok behov for ettersom Septimius Severus i år 205 e.kr. dobbelt antallet *vigiles* som var stasjonert der (Rainbird, 1986:151; Sablayrolles, 1996:311; Laird, 2018:56-57). Det kunne nok også vært behov for mer administrativt personale på brakken fra denne tiden av som trengte kontor og arbeidsrom. I tillegg til rekonstruksjonene fra den tredje fasen var flere av dedikasjonen fra komplekset dedikert til ære for Septimus Severus og Caracalla, Reynolds (1926:44) mener at

det hendte noe av stor betydning under deres ledelser. Ettersom Septimius Severus hadde militær profesjon og bakgrunn, kan man anta at han innførte en militær struktur og praksis, dette kan tyde på behov for et mer velorganisert brannkorps som følge av tiltakene gjorde. Både Severus og Caracalla økte den årlige lønnen under deres ledelser (Rainbird, 1976:240; Watson, 1985:98-99).

Sablayrolles (1996:294,297) gjenkjent i tillegg til de tre tidligere konstruksjonsfasene til en fjerde restaureringsfase av komplekset, etter 250 e.kr. I disse tilfellene var enkelte rekonstruksjonene behandlet annerledes enn konstruksjonene fra den tredje fasen som den fjerde fasens konstruksjoner tidligere hadde blitt konstatert å tilhøre av tidligere forskere. Undersøkelsene Sablayrolles utførte indikerte at både de arkitektoniske konstruksjonene og fyllingene var annerledes enn rekonstruksjonene fra den tredje fasen, dette vitner blant annet rekonstruksjonen av døråpningene til vestfløyens siderom 19 og 27 om som ble vent innover mot bygget i fjerde fase. Dermed var disse rommene først inkludert som en del av brakken etter 250 e.kr.

De fleste rommene omliggende rundt gårdsplassene og *Augustueum* er ikke identifisert, grunnet deres enklere konstruksjoner og mangel på deres klare indikasjon. Rommene rundt *Augusteum* 46-50 har blitt evaluert til å være forbehold administrasjonen og offiserer, så antagelig benyttet til kontorer (Bakker, 2007). Dette har også rommene langs vestfløyen blitt vurdert til, som følge av den tredje restaureringsfasen i severisk tid. I vestfløyens siderom 27 kan kultnisjen indikere at dette var et rom benyttet til høytidelig bruk, antagelig av administrasjonen som sannsynligvis holdt til i denne fløyen. Rom 2 er bestående av en mer forseggjort utførelse med sitt mosaikkgulv og veggdekor, dette rommet er et av siderommene til hovedinngangen *vestibulum* 1. Naborommene 3 og 4 var identifisert til å være servicested for varm mat *taberna* og *thermopolium* hvert fall fra tredje fase (Vaglieri, 1911:370), er det mulig at rom 2 kunne vært benyttet som et formelt spisested *triclinium* siden det er i dette område? Andre forslag er at det kunne være benyttet som kontor *tablinium* eller eventuelt et flottere mottaksrom siden det er forbundet med hovedinngangen. På østfløyens sørside var rommene 43 og 44 bestående av innrammende inskripsjoner som omhandler *frumentum publicum*, i tillegg til den buede veggisjen som kan ha vært en opprinnelig *aedicula* fasade fra rom 44. Ettersom disse inskripsjonene er bestående av markeringer og registreringer med direkte forbindelse til *vigiles* og deres tilgang til offentlig korn, samt en *aedicula* i det ene rommet kan en mulig benyttelse av rommene være forbehold nattevaktene og rekruttene i høytidelige og seremonielle begivenheter.

Det er identifisert to toalettrom *forica* 42 som er hjørnerommet i sørøst der både *aedicula* dedikert til *Fortuna Sancta* og et marmor alter er plassert, samt *forica* 18 fra brakkens nordside. Rom 18 kan ha blitt omgjort til *forica*, i forbindelse med restaureringen i andre fase. Rainbird (1986:163-164) mener rom 18 og 16 ordinært var butikker med deres opprinnelige tilkomst fra gaten, der døråpningen til rom 16 ble endret i tredje fase. De gjenværende rommene på nord og sør-sidene er ikke identifisert, men det er mulig et disse ble benyttet til utstysrom, medisinske rom og fengselsceller (Rainbird, 1986:165). Gårdsplass A er stor og mange kunne samles der ved høytidelige anledninger, i tillegg til bruk av plassen til ordinære rutiner som til øvelser og vedlikehold av arbeidsutstyret (Rainbird, 1986:165).

Augusteum var brakkens tempel og helligdom bestående av dedikasjoner til keisere og familiemedlemmer fra det antoninske, severiske og gordianske dynasti. Brakkens tempel *Augusteum* var oppkalt etter den formelle keiserlige tittelen Augustus, en formell tittel først benyttet av keiser Augustus. Ettersom Augustus etablerte brannkorpset *vigiles* bestående av frigitte kan denne helligdommen være til heder for han, men som dedikasjonene tilknyttet *Augusteum* vitner om også til senere keisere og deres keiserlige familier. Dedikasjonene viser en sterk forfedre dyrkelse, både biologiske og forestilte slektskap innad i keiserfamiliene. Å være etterkommer eller assosiert med Hadrian virker å ha vært viktig i denne brakkens keiserkult, som direkte guddommeliggjorde de dedikerte keiserne. Mosaikkgulvet fra *vestibulum* til *Augusteum* med sine illustrasjoner av offersener av en okse demonstrerer religiøs kultpraksis og ofring av okser. I denne rituelle ofringspraksisen ble keiseren og deres forfedre hyllet som guder, keiseren fikk beskyttelse i denne prosessen både fra forfedrene og andre guder. Denne ofringen av okse forgikk sannsynligvis ved høytidelige seremonier, forfedres religiøse høytider og festivaler. Dette Keiserdyrkelsen med den religiøse og politiske tilstedeværende relasjon vitner om brakkens statlige funksjon med sin inkorporerte kultur (Price, 1984:235).

Augusteum, *aediculae* og kultnisje fra brakken minner om at religiøs tilbedelse både var innlemmet i hverdagslige og seremonielle handlinger, der *vigiles* og administrasjonen kunne tilbe keisere, skytsånder, samt ulike husholdnings guder og gudinner etter deres ekspertiseområder. *Fortuna Sancta* som var knyttet til *forica* 42 og *aedicula* var toalettets beskytter mot smittsomme sykdommer og som Koponen (2021:203) beskriver kunne hun også bringe hell og lykke til toalettbrukere. Hellige *Fortuna* var nokk forbundet til hverdagslige tilbedelser. Hvilke skytsånder eller guddommer som ble tilbedt i rom 27 der kultnisjen er plassert og rom 44 der det antagelig var plassert en *aedicula* er uvisst, men det

var nokk ikke tilfeldig hvilke husholdningsbeskyttere som tilhørte disse rommene og kanskje var guddommene som tilhørte disse rommene forbundet med guder tilbedt av militæret.

Innskripsjonene fra *castra Vigilum* er hovedsakelig bestående av dedikasjoner og markeringer, der administrative roller ble oppgitt, samt informasjon om den rullerende vaktjenesteordningen og deres bakgrunn tilknyttet de syv kohortene fra Roma. Markeringen av *restitutori castrorum Ostiensium* fra dedikasjonene til Septimius Severus 4381 og Caracalla 4387 fra 207 e.kr. bevitner om en betydningsfull restaurering av komplekset, disse ærefulle hedringene kunne hatt en sentral rolle ved en religiøs seremoniell tilstelning eller festival. De registrerte tabellene som oppgir rekrutter som fikk tilgang til offentlig korn *frumentum publicum* vitner om at den romerske stat prissatte *vigiles* arbeid, med utdeling av korn for den oppnådde tjenesteprosessen. Denne nedtegnelsen og markerte hyllesten var nok en påskjønnelse som foregikk ved seremonielle anledninger.

Den store tempelhelligdommen *Augusteum* utgjør en sentral rolle i brakken der imperialistisk kultpraksis ble anvendt, gjennom keiserdyrkelse. Dette tempelet viser med det en grunnleggende maktinnflytelse og autoritet over den statlige stasjonen og de rullerende avdelingene. Keiserens posisjon var opphøyet og fremhevet i brannstasjonen, dette ble markert med æres dedikasjoner og markering hvor trygghet for keisere ble fremført. I flere av brakkens innskrifter ble også administrative roller æret som en del av budskapet, et elementært uttrykk som fremhever involvering og tilstedeværelse. Administrative stillinger som tilhørte stasjonen viser tydelig til deres posisjoner, men med det også deres funksjon som bindeledd mellom keiseren og *vigiles*. Der de opprettholdt politiske interesser og kultur, gjennom å organisere og strukturere avdelingen etter formål. Det kan være en mulighet at lokalbefolkningen kunne ha tatt del i seremoniell praksis ved brakkens *Augusteum* under høytidelige helligdager og festivaler. I denne sammenheng kunne nok *vigiles* hatt en rolle som agenter mellom befolkningen og over seg keiser og administrasjon, ved utførelse av samhandling og ritualiserte interaksjon, dette i keiserens favør.

7. Konklusjon

Romerne var dyktige organisatorer og byplanleggere i den stadig voksende millionbyen Roma, der behov for innovativ nytenking kom som et resultat av stadig gjentagende branttilløp og storbranner som var et stort problem. *Vigiles urbani* brannkorpset bestående av frigitte ble inndelt i syv kohorter, der de var innkvartert i kohortens brakke *castrum* og i hver

kohort var to vakttårn *excubitoria* fordelt i hver region. *Excubitoria* var hovedbaser hvor nattevaktene *vigiles* patruljerte og aktivt overvåkte langs deres veiruter i sine respektive regioner. Den store befolkningsøkningen i Roma førte til økt behov for import av matvarer spesielt av korn, Ostia som Romas havneby ble dermed svært viktig for samfunnet som hovedlager av importerte matvarer i sine *horreae*. Innføringen av et statlig brannforetak i Ostia var dermed med på å sikre lagerbygningene *horreae* mot brann, for å hindre hungersnød i Roma og blant resten av den romerske befolkningen. Stasjoneringen i Ostia var bestående av en firemåneders rullerende avdeling av *vigiles* fra Romas kohorter.

De to undersøkte stasjonene *excubitorium* fra Trastevere og *castra Vigilum* i Ostia viser tydelig til at de var beregnet til ulike formål i brannvesenets organisering og strukturering. *Castra Vigilum* i Ostia hadde en multifunksjonell benyttelse, der *vigiles* både var innlosjert i stasjonen og arbeidet i aktiv tjeneste der. Dette er forskjellig til *excubitorium* i Trastevere som var forbeholdt de i aktiv vakttjeneste. I *excubitorium* som viser til *sebacarius* viktige månedlige posisjon og arbeidsrolle blant kohortens *vigiles* i den severiske tiden, var derimot administrative stillingene fraværende i stasjonens dedikasjoner og markeringer. Dette vitner nok om at administrasjonen tilhørte kohortens brakke og ikke basen for aktiv branntjeneste, samt at *vigiles* var en aktiv del av nattens utførelse av *sebacaria* og de praktiske arbeidsoppgavene som medførte dette. Den som var *sebacarius* hadde det månedlige ansvaret for at denne arbeidsoppgaven ble trygt og sikkert utført. Etterfulgt av hver månedlig utførelse viser graffitiene til at *sebacarius* uttrykte sin takknemlighet ovenfor keiseren og for at ansvarsoppgaven hadde blitt utført på en trygg måte gjennom de seremonielle handlingene tilknyttet vakttårnets helligdom *lararium*. I kontrast er markeringer av *sebacaria* i Ostia svært sjeldent fremstilt, men de få eksemplene av dette bevitner deres tilstedeværelse også på *castrum* i Ostia. *Castra Vigilum* sine inskripsjoner viser en langt sterkere tilstedeværelse av administrasjon i dedikasjoner og markeringer, samt en tydeligere keiserdyrkelse i dedikasjonene som tilhørte *Augusteum* og gårdsplassen, forbeholdt imperialistisk kultpraksis.

Symboler, markeringer og dedikasjoner fra de undersøkte brannstasjonene og deres helligdommer vitner om benyttelse av politisk motiverte uttrykksformer. Der statlig agenda og interesser ble formidlet ved stasjonenes helligdommer gjennom guddommeliggjørelse av keiseren. Dette hendte gjennom forfedre dyrkelse der han ble guddommeliggjort med sin relasjon til tidligere keisere og familiemedlemmer, samt ved keiserens guddommelige relasjon og samhandling til andre tradisjonelle guder. I *excubitorium* sin helligdom *lararium* æret de hovedsakelig husets beskyttende ånd *genius excubitori*, men både tradisjonelle guder og

keiere ble også tilbudt der. I motsetning spilte keiserdyrkelse en langt større rolle i *castra Vigilum*. Markeringer og dedikasjoner til ære for keiseres realiserte prosjekter, utbygninger og restaureringer, samt andre privilegier gitt til *vigiles*, ble markert og hyllet. Siden disse seremoniene og kulturelle handlingene forgikk ved stasjonenes helligdommer, viser dette at *vigiles* hadde en sentral rolle som agenter for kommunikasjon mellom keiseren og folket. Dette ved religiøse høytider og festivaler på stasjonene, der interaksjon og samspill mellom ulike samfunnslag var til stede som del av samfunnets felles tradisjon og holdninger. Dette som en del av den romerske stats politiske kultur.

8. Bibliografi

31075, CIL VI.3744 =

Introduction <https://www.ostia-antica.org/dict/topics/caserma/intro.htm>, hentet 17.01.23.

Abrecht, Ryan R.

2020 An immigrant neighbourhood in ancient Rome. *Urban history* 47(1):2-22.

Arbiter, Petronius

1913 Petronius, edited by Michael Heseltine. William Heinemann, London.

Arena, Valentina, Jonathan RW Prag, and Andrew Stiles

2022 *A Companion to the Political Culture of the Roman Republic*. John Wiley & Sons.

Bakker, T.J.

2007 Caserma dei Vigili (II,V,1-2). Ostia Antica, Harbour City of Ancient Rome., <https://www.ostia-antica.org/region2/5/5-1.htm> hentet 05.04.22.

Barney, Stephen A, Wendy J Lewis, Jennifer A Beach, and Oliver Berghof

2006 *The etymologies of Isidore of Seville*. Cambridge University Press.

Boatwright, Mary T.

2021 *Imperial Women of Rome: Power, Gender, Context*. Oxford University Press.

Brian, Croke

2005 LEO I AND THE PALACE GUARD. *Byzantion (Bruxelles)* 75:117-151.

Bruun, Christer

2018 VESPASIAN'S AQVAE DVCTVS IN OSTIA AND OSTIA'S RELATIONSHIP WITH ROME. *The Class. Q* 68(1):220-231.

buildings., Curiosum - Notitia. 4th-century descriptions of the regions of Rome and their main

DISCRIPTIO XIII REGIONVM VRBIS ROMÆ.

https://penelope.uchicago.edu/Thayer/L/Gazetteer/Places/Europe/Italy/Lazio/Roma/Rome/Texts/Regionaries/text*.html, hentet 07.04.23.

Castagnoli, Ferdinando

1952 *Documenti di scavi eseguiti in Roma negli anni 1860-1870*. Arti grafiche Panetto e Petrelli.

Cicero de leg 2.23.58, XII T.10.1

“Hominem mortuum ... in urbe ne sepelito neve urito.”

(“A dead man ... shall not be buried or burned inside the city.”)

Coarelli, Filippo

2019 *Aventine, Trastevere, and the Vatican*, pp. 333-364. Berkeley: University of California Press, Berkeley.

Corpus Iuris Civilis, Iustinianus 482 - 565

Versio digitalis:

Alexandr Koptev

http://www.hs-augsburg.de/~harsch/Chronologia/Lspost06/Iustinianus/ius_corp.html#di,
hentet 16.01.23.

Deltenre, François-Dominique

2005 *L'Augusteum de la caserne des vigiles d'Ostie. Analyse d'un temple du culte impérial*. *Folia Electronica Classica* 10.

Desjardins, Ernest

1876 *Note sur les inscriptions graffites du corps de garde de la septième cohorte des vigiles (Rome)*. *Mémoires de l'academie des inscriptions et belles-lettres* 28,2.

Dessau, Hermann

1856-1931 *Inscriptiones latinae selectae*. Berolini Apud Weidmannos, 1892.
Inscriptions, Latin, urn:oclc:record:860692522, accessed.

Dio, Cassius

Roman History

https://penelope.uchicago.edu/Thayer/E/Roman/Texts/Cassius_Dio/53*.html

https://penelope.uchicago.edu/Thayer/E/Roman/Texts/Cassius_Dio/54*.html

http://penelope.uchicago.edu/Thayer/e/roman/texts/cassius_dio/55*.html

https://penelope.uchicago.edu/Thayer/E/Roman/Texts/Cassius_Dio/57*.html

https://penelope.uchicago.edu/Thayer/E/Roman/Texts/Cassius_Dio/66*.html

https://penelope.uchicago.edu/Thayer/E/Roman/Texts/Cassius_Dio/69*.html

https://penelope.uchicago.edu/Thayer/E/Roman/Texts/Cassius_Dio/73*.html

https://penelope.uchicago.edu/Thayer/E/Roman/Texts/Cassius_Dio/79*.html, hentet
Januar 2023.

Discussion

<https://ostia-antica.org/dict/topics/caserma/discussion-caserma.htm>, hentet 23.11.22.

EARTHQUAKES, TSUNAMIS AND FIRES

<https://www.ostia-antica.org/dict/topics/excavations/excavations02.htm>, hentet
01.10.22.

Nash, Ernest

1963 *Barracks of the VII Cohort, atrium with an octagonal impluvium and sacellum decorated with fresco*, identifier FU.Roma.COHVII.9.

The Epigraphic Database Rome (EDR). International Federation of Epigraphic Databases under the patronage of Association Internationale d'Épigraphie Grecque et Latine - AIETGL

[http://www.edr-
edr.it/edr_programmi/res_complex_comune.php?do=book&id_nr=EDR169971](http://www.edr-edr.it/edr_programmi/res_complex_comune.php?do=book&id_nr=EDR169971)

[http://www.edr-
edr.it/edr_programmi/res_complex_comune.php?do=book&id_nr=EDR170329](http://www.edr-edr.it/edr_programmi/res_complex_comune.php?do=book&id_nr=EDR170329)

[http://www.edr-
edr.it/edr_programmi/res_complex_comune.php?do=book&id_nr=EDR170422](http://www.edr-edr.it/edr_programmi/res_complex_comune.php?do=book&id_nr=EDR170422)

[http://www.edr-
edr.it/edr_programmi/res_complex_comune.php?do=book&id_nr=EDR170544](http://www.edr-edr.it/edr_programmi/res_complex_comune.php?do=book&id_nr=EDR170544)

[http://www.edr-
edr.it/edr_programmi/res_complex_comune.php?do=book&id_nr=EDR170483](http://www.edr-edr.it/edr_programmi/res_complex_comune.php?do=book&id_nr=EDR170483)

[http://www.edr-
edr.it/edr_programmi/res_complex_comune.php?do=book&id_nr=EDR072480](http://www.edr-edr.it/edr_programmi/res_complex_comune.php?do=book&id_nr=EDR072480)

[http://www.edr-
edr.it/edr_programmi/res_complex_comune.php?do=book&id_nr=EDR106985](http://www.edr-edr.it/edr_programmi/res_complex_comune.php?do=book&id_nr=EDR106985)

[http://www.edr-
edr.it/edr_programmi/res_complex_comune.php?do=book&id_nr=EDR106986](http://www.edr-edr.it/edr_programmi/res_complex_comune.php?do=book&id_nr=EDR106986)

[http://www.edr-
edr.it/edr_programmi/res_complex_comune.php?do=book&id_nr=EDR106372](http://www.edr-edr.it/edr_programmi/res_complex_comune.php?do=book&id_nr=EDR106372)

[http://www.edr-
edr.it/edr_programmi/res_complex_comune.php?do=book&id_nr=EDR106383](http://www.edr-edr.it/edr_programmi/res_complex_comune.php?do=book&id_nr=EDR106383)

http://www.edr-edr.it/edr_programmi/res_complex_comune.php?do=book&id_nr=EDR072528

https://db.edcs.eu/epigr/partner.php?s_language=en&param=N106836;N106837;N106838;N106839;N106840;N106841;cil14_p652;1ae1889-56

http://www.edr-edr.it/edr_programmi/res_complex_comune.php?do=book&id_nr=EDR106852

hentet 2023.

Eramo, Elena

2020 Gli edifici residenziali non aulici nella Villa Adriana di Tivoli: caserma dei Vigili, Hospitalia, Triclinio Imperiale, novità e indirizzi di analisi. *Gli edifici residenziali non aulici nella Villa Adriana di Tivoli: caserma dei Vigili, Hospitalia, Triclinio Imperiale, novità e indirizzi di analisi*:607-632.

Fasti Ostienses

<https://www.ostia-antica.org/dict/topics/fasti/fasti.htm>, hentet 19.01.23.

Favro, Diane G

1996 *The urban image of Augustan Rome*. Cambridge University Press Cambridge.

Frontinus:, Sextus Julius

The Aqueducts of Rome

http://penelope.uchicago.edu/Thayer/E/Roman/Texts/Frontinus/De_Aquis/text*.html,

hentet 23.01.23.

Gaius

THE INSTITUTES OF GAIUS, c. 170 A.D.

<http://thelatinlibrary.com/law/gaius1.html>, hentet 05.01.23.

Gensheimer, M. B.

2018 *Decoration and Display in Rome's Imperial Thermae: Messages of Power and their Popular Reception at the Baths of Caracalla*. United States, Oxford University Press.

George Bell & Sons.

1903 The Geography of Strabo. Literally translated, with notes, in three volumes. London.

<http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus%3Atext%3A1999.01.0239%3Abook%3D5%3Achapter%3D3%3Asection%3D7>, hentet 09.01.23.

Goodman, Penelope J.

2020 IN OMNIBUS REGIONIBUS? THE FOURTEEN REGIONS AND THE CITY OF ROME. *Papers of the British School at Rome* 88:119-150.

A guardhouse in Rome

<https://www.ostia-antica.org/dict/topics/caserma/excubitorium.htm>, hentet 29.03.22.

Henzen, A. Pellegrini & G.

1867 La settima coorte dei vigili, scavi di Roma(*BullIstCorrArc*):8-30.

Herodian

History of the Roman Empire since the Death of Marcus Aurelius. Edward C. Echols (Herodian of Antioch's History of the Roman Empire, 1961 Berkeley and Los Angeles) <https://www.livius.org/sources/content/herodian-s-roman-history/herodian-1.14/>

<https://www.livius.org/sources/content/herodian-s-roman-history/herodian-3.13/>

<https://www.livius.org/sources/content/herodian-s-roman-history/herodian-7.12/>, hentet Januar 2023.

HOMO, L

1951 ROME IMPERIALE ET L'URBANISME DANS L'ANTIQUITE.

Iannaccone, Maria Cristina

2018 L'Archivio amministrativo della British School at Rome (BSR). I Grants in Aid of Research.

Incerti Auctoris Epitome de Caesaribus. Igor Makhankov (2000)

https://www.forumromanum.org/literature/victor_ep.html, hentet 18.01.23.

Johnson, M.

2020 Archaeological theory: an introduction. John Wiley & Sons.

Joyce, Hetty

1981 *The decoration of walls, ceilings, and floors in Italy in the second and third centuries AD*. Bretschneider Giorgio.

Juvenal, Persius.

Juvenal and Persius. Harvard University Press, 2004 <https://www-loebclassics-com.ezproxy.uio.no/view/LCL091/2004/volume.xml>, hentet 12.01.23.

Karivieri, Arja

2020 *Life and death in a multicultural harbour city : Ostia Antica from the Republic through late Antiquity*. Acta Instituti Romani Finlandiae. Institutum Romanum Finlandiae, Roma.

Koponen, Anu Kaisa

2021 Egyptian Cults in Pompeian Domestic Wall Paintings

In *TANGIBLE RELIGION materiality of domestic cult practices from antiquity to early modern era*, edited by Antonella Coralini Ria Berg, Anu Kaisa Koponen & Reima Välimäki. Institutum Romanum Finlandiae, Roma.

Laird, Margaret L.

2015 *Templum Augusti quod est Augustalium: Municipal and Private Augustea*, pp. 73-99.

2018 *The Vigiles, Dynastic Succession, and Symbolic Reappropriation in the Caserma dei Vigili at Ostia*, pp. 51-83. Cambridge University Press.

Lanciani, Rod

1889 *Les récentes fouilles d'Ostie. La caserne des Vigiles et l'Augusteum. Mélanges d'archéologie et d'histoire* 9(1):174-179.

Lanciani, Rodolfo Amedeo

1888 *Ancient Rome in the light of recent discoveries*. Houghton, Mifflin.

Langner, Martin

2001 *Drawing of the graffito*. Taf. 10, 192.

Livy

Books XXXVIII-XXXIX with an English Translation. London, William Heinemann <http://www.perseus.tufts.edu/>, hentet 09.01.23.

Lott, J. Bert

2013 *Regions and neighbourhoods*, pp. 169-189. Cambridge University Press.

2018 *Streets and Street Life*, pp. 263-278. Chichester, UK: John Wiley & Sons, Ltd, Chichester, UK.

Lyngstad, Lisa Aurdal

2022 Fotografi fra castra Vigilum i Ostia og utenfor excubitorium, Trastevere.

Meiggs, Russell

1973 *Roman Ostia*. 2d ed. American Council of Learned Societies. Clarendon Press, Oxford Eng.

Parker, John Henry

1879 *Historical photographs. A Catalogue of Three Thousand Three Hundred Photographs of Antiquities in Rome and Italy*, Rome.

Paterculus, C. Velleius

The Roman History. in the Loeb Classical Library, 1924

https://penelope.uchicago.edu/Thayer/E/Roman/Texts/Velleius_Paterculus/2C*.html#91, hentet 09.01.23.

Patterson, John R.

2018 *Urban Administration in Rome*, pp. 279-295. Chichester, UK: John Wiley & Sons, Ltd, Chichester, UK.

Pellegrini, A.

1868 L'excubitorium, ossia il corpo di guardia della coorte VII dei Vigili nella regione XIV Trastevere. *Il Buonarroti*:25-33.

1869 Itinerario o Guida monumentale di Roma antica e moderna e suoi dintorni(Roma):414-424.

Petri, P.

Scavi nel Trastevere Stazione della Coorte Settina dei Vigili, in Le Scienze e le Arti Sotto il Pontificato di Pio IX, vol.3, s.p., s.d.

Pius, Antoninus

Historia Augusta, The Life of Antoninus Pius.

http://penelope.uchicago.edu/Thayer/E/Roman/Texts/Historia_Augusta/Antoninus_Pius*.html, hentet 17.01.23.

Pollio, Vitruvius

The Ten Books on Architecture

<http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Vitr.+2.8&fromdoc=Perseus%3Atext%3A1999.02.0073>

<http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Vitr.%2010.7&lang=original>, hentet Januar 2023.

Price, Simon

1984 *Rituals and power : the Roman imperial cult in Asia Minor*. Cambridge paperback library. Cambridge University Press, Cambridge.

Priester, M.C. Molinari - S.

1999 L'excubitorium della VII coorte a Trastevere (Roma): nuova analisi delle fonti manoscritte e di quelle edite. *Rendiconti Morali dell'Accademia dei Lincei, serie 9, 10, 4:523-573*.

Rainbird, John S

1976 *The vigiles of Rome*, Durham University.

1986 *The Fire Stations of Imperial Rome. Pap. Br. Sch. Rome* II,2,4,XXIV,28,III,XXXI,I,VIII,30,54,IX:24,151,394,450,144,151,1864,1862,1147,1224,1744,1867,1868,1327,1438,1872-1812,1883,1169,1841,1868.

Ramieri, Anna Maria

1990 *I vigili del fuoco nella Roma antica*. Palombi.

Rantala, Jussi

2016a Gods of Cultivation and Food Supply in the Imperial Iconography of Septimius Severus.

2016b Gods of Cultivation and Food Supply in the Imperial Iconography of Septimius Severus

In *Emperors and the Divine – Rome and its Influence*, edited by Maijastina Kahlos, pp. 64–83. University of Tampere, Helsinki: Helsinki Collegium for Advanced Studies. .

Regio II - Insula V - Caserma dei Vigili (II,V,1-2) - "bars"

<https://www.ostia-antica.org/regio2/5/5-1-b.htm>, hentet April 2023.

Regio II - Insula XII - Edificio a cortile porticato (II,XII)

(Building with a Porticoed Courtyard)

<https://www.ostia-antica.org/regio2/12/12-1.htm>, hentet 24.10.22.

Regio V - Akvedukt

<https://www.ostia-antica.org/regio5/aqueduct/aqueduct.htm>, hentet 11.11.22.

Reynolds, P. K. Baillie

1926 *The vigiles of imperial Rome*. University Press, Oxford : London.

Richardson, Lawrence

1992 *A new topographical dictionary of ancient Rome*. John Hopkins University Press, Baltimore, Md.

Robinson, O. F.

1992 *Ancient Rome : city planning and administration*. Routledge, London.

Romano, G.

2007 La caserma dei vigili di Ostia antica. *Forma Urbis* 12,10:14-20.

Sablayrolles, Robert

1996 *Libertinus miles. Les cohortes de vigiles*, Vol. 1. Persée-Portail des revues scientifiques en SHS.

Seeck, Otto

2019 *Notitia dignitatum*. Cambridge University Press.

Serra, S.

2018 L'Excubitorium della VII Coorte a Roma: alle origini del sistema antincendio. In *Salvare la storia* edited by S. Marsella - S. Monti, pp. 1-18, Roma.

2020 *Le decorazioni pavimentali dell'Excubitorium della VII coorte dei vigili a Roma*. Atti AISCOM 25, Roma

Solin, Heikki

2020 The Wall Inscriptions of Ostia. *Life and Death in a Multicultural Harbour City Ostia Antica from the Republic Through Late Antiquity*.

Storey, Glenn R

2013 Housing and domestic architecture. In *The Cambridge Companion to Ancient Rome*, pp. 151-168. Cambridge University Press.

Tacitus

The Annals of Tacitus

https://penelope.uchicago.edu/Thayer/E/Roman/Texts/Tacitus/Annals/6A*.html

https://penelope.uchicago.edu/Thayer/E/Roman/Texts/Tacitus/Annals/15B*.html,
hentet Januar 2023.

The Histories of Tacitus

https://penelope.uchicago.edu/Thayer/E/Roman/Texts/Tacitus/Histories/2b*.html,
hentet 19.01.23.

Tranquillus, C. Suetonius

The Lives of the Twelve Caesars

http://penelope.uchicago.edu/Thayer/E/Roman/Texts/Suetonius/12Caesars/Augustus*.html

https://penelope.uchicago.edu/Thayer/E/Roman/Texts/Suetonius/12Caesars/Claudius*.html#25.2

http://penelope.uchicago.edu/Thayer/E/Roman/Texts/Suetonius/12Caesars/Vespasian*.html, hentet Januar 2023.

Ulpian

THE RULES OF ULPIAN. Fragments of the Rules of Domitius Ulpianus, AD 320-342. S. P. Scott, The Civil Law, I, Cincinnati, 1932. https://droitromain.univ-grenoble-alpes.fr/Anglica/ui pian_scott.html#III, accessed 19.01.23.

Ulpianus

OMINI NOSTRI SACRATISSIMI PRINCIPIS IUSTINIANI IURIS ENUCLEATI
EX OMNI VETERE IURE COLLECTI DIGESTORUM SEU PANDECTARUM
LIBER SEPTIMUS TRICESIMUS

<https://www.thelatinlibrary.com/justinian/digest37.shtml>, hentet 22.01.23.

Vaglieri, D.

1911-1912 excavation reports in the *Notizie degli Scavi*.

Venonius

OMINI NOSTRI SACRATISSIMI PRINCIPIS IUSTINIANI IURIS ENUCLEATI
EX OMNI VETERE IURE COLLECTI DIGESTORUM SEU PANDECTARUM
LIBER TERTIUS-QUADRAGESIMUS

<https://www.thelatinlibrary.com/justinian/digest43.shtml>, hentet 10.01.23.

Visconti, Pietro Ercole

1867 *La stazione della Coorte VII dei Vigili ei ricordi istorici segnati a graffito nelle pareti di essa*. Tipografia delle Scienze Matematiche.

Watson, George Ronald

1985 *The roman soldier*. Cornell university press.

Yegül, Fikret, and Diane Favro

2019 *Roman Architecture and Urbanism: From the Origins to Late Antiquity*.
Cambridge: Cambridge University Press, Cambridge.

Zevi, F.

1970 *excavation report in the Notizie degli Scavi*